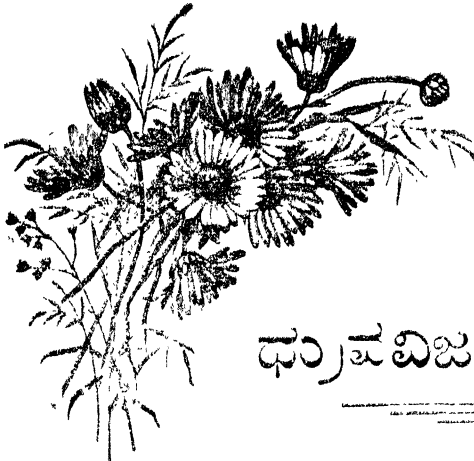

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200164

UNIVERSAL
LIBRARY

ಧ್ರುವವಿಜಯನಾಟಕಂ

OSMANIA UNIVERSITY
COLLEGE LIBRARY.

ಶ್ರೀಮನ್ಮಯಾರಾಜರವರ ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್
ನಂಜನಗೂಡು ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಂದ
ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು

MYSORE
THE G.L.A. PRESS
1912

THE CHANDRIKA BOOK-STALL.
MYSORE.

THE
Karnataka Chandrika Series
NO. 8

೨ ಧ್ರುವವಿಜಯ ನಾಟಕಂ

OSMANIA UNIVERSITY
COLLEGE LIBRARY

ಸಿರುಪವನಾ, ಕನಕಲತಾ, ಕೃಷ್ಣ ವಿಜಯ—ಇತ್ಯಾದಿ
ಗ್ರಂಥಪ್ರಣೀತರಾದ ಆಸಾನ್ವಿತವಿದ್ವಾನ್
ನಂಜನಗೂಡು ಶ್ರೀಕಂಠಾಸ್ತ್ರೀಗಳಿಂದ
ವಿರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು

MYSORE

The G. T. A. Press.

1910

ತ್ರೀ.

ಧ್ರುವ ವಿಜಯ ನಾಟಕಂ .

—:0:—

ಪ್ರಥಮಾಂಕಂ .

ನಾಂದೀ || ಶ್ರೀ ಮಿಗೆ ನೀಡುಗೈಸಿರಿಯನಂಬುಜಲೋಚನನೋವುಗೊಲ್ತೈ
ಯಿಂ | ಪ್ರೇಮದೆ ಶೈಲಜಾತೆ ಸುರಸ್ಸೇವಿತೆ ಮಂಗಳವಿಾಗೆ
ಮಾತೆತಾಂ || ಕ್ಷೇಮವನೋಲ್ದು ನೀಡುಗೆ ತಿವಂ ಮಿಗೆ ಭಾರತಿ
ನೀಳ್ಳೆ ಜಾಣ್ಡೆಯಂ | ತಾನುರಸಾಸನಂ ವಿಮಲನಾದರಿನಂ
ದಯೆಗೆಯಿ ನಿಜ ಮುಂ || ೧ ||

(ನಾಂದ್ಯಂತ್ಯದಲ್ಲ ಸೂತ್ರಧಾರನ ಪ್ರವೇಶ)

ಸೂತ್ರಧಾರ—(ಆಂಜಲಿಬದ್ಧನಾಗಿ)

ಕಂದ || ನಿರುಪಮವಿಭವಂ ನಿರ್ಮಲ |

ಮರುತರ ಸುಜ್ಞಾನನಿಲಯವಭವಂ ಗಿರಿಶಂ ||

ಗಿರಿಜಾರಮಣಂ ವಿಶ್ವೇ |

ಶ್ವರನೊಲೈಮಗೀಗೆ ಸಕಲವಾಂಛಿತಫಲಮಂ || ೨ ||

ಕಾಳಿದಾಸಾದಿ ಮಹಾಕವಿ ಪ್ರಣೀತಗಳಾದ ಅನೇಕವಿಧ ರೂಪಕಗಳ
ನ್ನವಲೋಕಿಸಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರುವೀ ಸಭಾಸದರು ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ
ನಂಜನಗೂಡು ಶ್ರೀಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರಿಯಿಂದ ನವೀನವಾಗಿ ವಿರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ
“ ಧ್ರುವ ವಿಜಯ ” ವೆಂಬ ರೂಪಕವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಬೇಕೆಂದು ನನಗಾ
ಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವರು. ಪ್ರಕೃತೋಚಿತಗಳಾದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ತ್ವರೆಗೊಳಿಸು
ವಂತೆ ನನ್ನ ಸಹಾಯಕಳಾದ ನಟಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದೆನು. ಇಪ್ಪುಹೊತ್ತಾ

ದರೂ ನಾಟಕಾರಂಭವಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. (ಎಂದು ತೆರೆಯಕಡೆ ನೋಡಿ) ಇದೋ, ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಇತ್ತಕಡೆಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವಳು. ಅವಳನ್ನೇ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಪ್ರಿಯೇ! ನಮ್ಮ ನಟವರ್ಗವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲವೋ?

ನಟ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಆರ್ಯ! ಇದೇನು ಹೀಗೆ ಕೇಳುವೆ? ಜಗತ್ಪತಿಯಾದ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ, ತರುವಾಯ ನಾಟಕಾರಂಭವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೀನೇ ಅವರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಬರಲಿಲ್ಲವೆ? ಇಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಮರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?

ಸೂ—ಪ್ರಿಯೇ! ನೀನು ಶ್ರೀನಗರದಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ಮಗಳಾದ ಕಾಂಚನಮಾಲೆಯನ್ನು ಕರೆತರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆಯಷ್ಟೆ? ದರಿದ್ರನಾದ ನಾನು ಮಗಳನ್ನೂ ಅಳಿಯನನ್ನೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂಸಾರವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಈಗ ನಡೆದುದನ್ನು ಈಗಲೇ ಮರೆತೆನು. (ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು) ಕಷ್ಟ ಕಷ್ಟ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಡತನವು ಬಹುದುಃಖಕಾರಿಯಾದುದು. ಏಕೆಂದರೆ ;

ಕಂದ || ವಿರಹಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯೆ ಶೂನ್ಯಂ |

ಸಿರಿವಂತಂಗಳ್ಳಿ ಶೂನ್ಯಮಂಗನೇಗಮವಿಂ |

ಮೆರೆವಾ ಧೈರ್ಯಮೆ ಶೂನ್ಯಂ |

ದರಿದ್ರನಾದಂಗೆ ನೋಡೆ ಸರ್ವಶೂನ್ಯಂ || ೩ ||

ಸಾರಸ್ವತ—(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ಭಾಪು ಭಾಪು ಭರತಪುತ್ರ! ನಿನ್ನ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾದುದು. ಸಂದೇಹವೇಕೆ? (“ ವಿರಹಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯೆ ಶೂನ್ಯಂ” ಎಂಬ ಕಂದವನ್ನು ಹೇಳುವನು)

ನಟ—ಪ್ರಿಯನೇ! ಪೂಜೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ನಟವರ್ಗವು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ನಾಟಕಾರಂಭವಾಡಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ನನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ಅನುರದತ್ತನು ಉತ್ತಮನವೇದಗಾಯನ ಕಂಚುಕಿಯ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಇತ್ತಕಡೆ ಬರುತ್ತಿರುವನು.

ಸೂ—ಪ್ರಿಯೇ! ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ನಿಶ್ಚಯ. ನಡೆ. ನಾವು ಮುಂದಣಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ತ್ವರೆಗೊಳಿಸೋಣ. (ಎಂದಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು).

ಇದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

(ಅನಂತರ ವೃದ್ಧಕಂಚುಕಿಯಾದ ಸಾರಸ್ವತನ ಪ್ರವೇಶ)

ಸಾರಸ್ವತ—ಆಃ! ದರಿದ್ರನಿಗೆ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಶೂನ್ಯವಾಗುವುವು. ಬುದ್ಧಿಯೂ ಧೈರ್ಯವೂ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗುವುವು; ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವಿವೇಚನೆಯು ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು: ಸುಖವೆಂಬುದು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ದುರ್ಲಭವಾಗುವುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದರಿದ್ರನು ಬದುಕಿರುವುದರಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಭಾರವೇ ಆಗುವುದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ;

ಕಂದ || ನಿರತಂ ಸಲಿಲಮದಿಲ್ಲದ |

ಸರಸಿಯು ಮನುವಿಂದೆ ರನುಣನಿಲ್ಲದ ಸತಿಯುಂ ||

ಪರಿಮಳಮಿಲ್ಲದ ಸುಮಮುಂ |

ನಿರಿಯಿಲ್ಲದವರನು ಮಿಳೆಗೆ ಭಾರಮನಿಕ್ಕುಂ || ೪ ||

(ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು) ಎಲೈ, ದಾರಿದ್ರ್ಯವೆಂಬ ದುಷ್ಟಪಿಶಾಚಿಯೇ! ನೀನು ಸಂಪೂರ್ಣಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಯಾರ ಕೈಹಿಡಿಯುವೆಯೋ ಅಂಥವನನ್ನು ಸ್ವಜನರಿಂದ ದೂರಮಾಡಿಸುವೆ; ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪತ್ನೀಪುತ್ರಾದಿಗಳೂ ಅಸಹ್ಯಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವೆ; ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳ ವಿವೇಚನೆಯು ಎಳ್ಳಷ್ಟಾದರೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವೆ; ತುಚ್ಛರಾದವರ ಆಜ್ಞೆಗೂ ಉಚಿತಾನುಚಿತಗಳನ್ನರಿಯದೆ ಅಧೀನನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವೆ; ನಿನ್ನ ಸಾಹಸವು ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದುದೇಸರಿ; ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ರಾಜಕುಮಾರರಾದ ಪಾಂಡವರು ವಿಪ್ರನೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮನೆಮನೆಗೂ ತಿರುಗಿ ತಿರಿದು ತಿಂದುದು ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೆ? ನಿಷಧಾಧಿಸತಿಯಾದ ನಳಮಹಾರಾಜನು ಋತುಪರ್ಣನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರಥಿತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊರೆದದ್ದೂ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಈಗ ನಾನು ಅಸೂಯಾಸರಳಾದ ಸುರುಚಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ರಾಣಿಯಾದ

సునితಿಯ అంతఃపురదల్లెద్ద జింకెయన్నొ గిళయన్నొ కేలు వ్రుదక్కె
 యత్నిసిదుదొ నిన్నె విలాసదిందలే అల్లవే? సాలదుదక్కె ఈగ
 మత్తె ఆ దుష్టళ ఆజ్ఞానుసారవొగి షనొ అరియద హసుళయొద
 ధ్రువనన్ను నన్నెంద కేల్లిసి శిశుహత్యేయన్నొ సంఘటసబేకేంది
 రువే. ఆదరేను? ఎంతక కష్టవన్నొదరొ అనుభవిసబల్లెనల్లదే
 ఈ బగేయ అకృత్యవన్ను వొత్ర వొడల్లారే; (ఎందు తిరుగి నోడి)
 ఇదొ, సునితಿಯ ఆప్తసఖియొద కుముదినియు బహుచింతాకులే
 యొగి ఇత్తకడేయే బరుత్తిరువళు. ఇవళ జింతేగే కారణ
 వేనెంబుదన్ను విఱారిసి తిళదుకొళ్ళువేను, (ఎందు ముందే హోగి)
 కుముదిని! కుముదిని! నీను ఇష్టు జింతాకులేయొగిరువుదక్కె
 కారణవేను?

కుముదిని—(ప్రవేశిసి) ఆయన సారస్వతనే! నానుడేగే
 తానే జింతిసదిరలి? నమ్మ దేవియొద సునితయన్నొ అవళ మగ
 నొద ధ్రువనన్నొ మహారాజనొద టుత్తానపొదను రాణివొసదల్లిర
 లొగవేందొ, శిశిరొద్యొనదల్లిరువ రాజభవనక్కె డొరటుడొ
 గబేకేందొ ఆజ్ఞా పిసిరువను.

సారస్వత—ఇదక్కె కారణవేను?

కుముదిని—కారణవన్ను నీనరియేయొ? ఆ దుష్టేయొద
 సురుజియ ప్రేరణయే ఇదక్కె కారణ.

సారస్వత—అత్యంత వివేకియొగియొ నిష్పక్షపాతియొగియొ
 ఇద్ద నమ్మ మహారాజను కిరియడేతియ వొతిగే మరుళొదుదు
 ఆశ్చర్యవేసరి.

కుముదిని—ఆశ్చర్యవేకే? వొదలిందలొ నమ్మ మహారా
 జను కిరియ డేతియ వొతిగే కివిగొట్టు హిరియ డేతియొద
 సునితయన్ను తిరస్కరిసియే ఇరువను.

సారస్వత—ఏను! వొదలిందలొ తిరస్కరిసియే ఇరువనే?

ಕುಮುದಿನಿ—ಅಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಖಯವೇಕೆ? ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಸುನೀತಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ರಸಾಲಫಲವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಕೊಡದೆ ಸುರುಚಿಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?

ಸಾರಸ್ವತ—ಏನು? ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಆಶೀರ್ವಚಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಫಲವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನು ಸುನೀತಿಗೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆ?

ಕುಮುದಿನಿ—ಇಲ್ಲ. ದುಷ್ಟೆಯಾದ ಸುರುಚಿಯು ತನ್ನ ದಾಸಿಯಿಂದ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಹಾರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆತನನ್ನು ಮರುಳುವಾಡಿ ಆ ಫಲವನ್ನು ತಾನು ಅಪಹರಿಸಿದಳು.

ಸಾರಸ್ವತ—ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಸುನೀತಿಗೆ ಪುತ್ರಲಾಭವಾದ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?

ಕುಮುದಿನಿ—ಆರ್ಯ! ಕೇಳು. ಸುರುಚಿಯು ಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಆ ಫಲವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಹಣ್ಣನ್ನು ಮಾತ್ರ ಭಕ್ಷಿಸಿ ಓಟಿಯನ್ನು ಬೀಸಾಡಿದಳು. ದೇವಿಗೆ ಅಲಂಕಾರಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ವಿಹಾರಭವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ನಾನು ಆ ಫಲದ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೆನಾದುದರಿಂದ ಆ ವೋಟಿಯನ್ನು ತಂದು ನಮ್ಮ ಸುನೀತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೆನು. ಆಕೆಯು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸಿ ತರುವಾಯ ಆ ವೋಟಿಯನ್ನೇ ಭಕ್ಷಿಸಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಲಕ್ಷ್ಮಣಯುಕ್ತನಾದ ಧ್ರುವನನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸಿದಳು.

ಸಾರಸ್ವತ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಭಾಪು ಭಾಪು ಸುನೀತಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಸದ್ವರ್ತನವೇ ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. (ಎಂದು ಕುಮುದಿನಿ ಯೊಡನೆ) ಎಲಾ! ಮತ್ತೊಂದು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಸುರುಚಿಯು ಬಾಲಕನಾದ ಧ್ರುವನನ್ನು ಕಾಡಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹೇಗಾದರೂ ಸಂಹರಿಸಿದರೆ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿದಳು. ನಾನದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಆ ದುಷ್ಟೆಯು ಮುಕ್ತಾಸರನನ್ನು ಕದ್ದೆನೆಂಬ ಅಪರಾಧವನ್ನು ನನ್ನಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಮರಣದಂಡನೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡುವಂತೆ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ನಿಪುಣಕನಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು. ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರೀಶ್ವರನು ಅನೇಕ ದಿನ

గళింద నన్న గుణగళన్న పరిశీలిసిదవనాదుదరింద అవళ వాతన్న నంబదే నన్నన్న సునిఱితియ అంతఃపురదల్లియే ఇరువంతే నియమి సిరువను.

కుముదిని—ఆయసారస్వతనే ! నినగే మత్తూ బళ్ళయదా యితల్ల వే ?

సారస్వత—బళ్ళయదేనోఱే సరి. ఆదరే ఆ దుష్టేయ అంతః పురదల్లి నడయువ రఱస్యగళన్న భేదిసువుదక్కే అవకాశవిల్లవాయి తేందు వాత్ర వ్యసనపడువేను.

కుముదిని—సారస్వతనో ! నిఱినివిషయదల్లి స్వల్పవ్రా ఱేంతిస బోఱ. నన్న ఆప్తసలియాద కులపాలికేయు అల్లియే ఇరువళా దుదరింద సురఱయ దురాలోఱనగళల్లవ్రా ననుగే విశదవాగి తిళ యువువు. అదంతిరలి, ఱగ నాను విఱారభవనదల్లి రువ నమ్మ సునిఱితియ బళగే ఱోఱగి నమ్మ మఱారాఱన ఆఱ్ఱేయన్న ఆకేగే తిళసువేను. నిఱను యువరాఱన బళగే ఱోఱగి ఆతనిగే యావవిధ వాద అపాయవ్రా ఁంటాగదిరువంతే ఱాగరఱకతయింద నోఱి క్కొళ్ళుత్తి రు.

సారస్వత—ఱాగేయే ఆగలి.

(ఎందిబ్బరఱ ఱోఱరటుఱోఱగువరు).

(అనంతర దుఱిఖాకులీయాద సునిఱితియ ప్రవేఱ)

సునిఱితి—కం॥ మనకతిఱిఱితియ నోదవిప ।

కవసం నాం కండ నిమిషదిందిఱే బలగణా ॥
 అనిమిత్తవాగి ఱలిపుదు ।
 వనఱాంబకనాఱ్ఱేయేంతుఱోఱ నానరియేం ॥౫॥

ఆఱ ! ఎందిసంతే దాక్సాయణోపుఱ్ఱేయన్న నేరవేరిసికేఱంఱు నిద్రితళాద ననగే భయంకరవాద స్వప్నవుంటాగువుదక్కే కారణ వేఱను ? ఇదర ఫలవన్న పయాలోఱఱిసిదరే ఱోఱరతరవాద విపత్తు సంభవిసువుదేందే తోఱరువుదు. ఱగేఱను వాఱలి ? (ఎందు

ಯೋಚಿಸಿ) ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಸುಕುನಾರನಾದ ಧ್ರುವನು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಬಾರದಿರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಳವಳವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲ (ಎಂದು ಬಾಗಿಲಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು)

ಕಂ|| ಏತರ್ಕೆ ಬಾರದಾದ್ಯೆ ? |

ನೀತಿಯೆಪೇಳೆನ್ನನಿಂತು ಗೋಳಿಡಿಪುದು ನೀಂ ||

ಜಾತಾ ! ವಿಲಸಿತ ಸದ್ಗುಣ |

ಜಾತಾ ! ಮನ್ಮಾವಸಾಳಿಸರನೀಜಾತಾ ||೬||

(ಆಗ ಧ್ರುವಕುನಾರನೊಡನೆ ಕುಮುದಿನಿಯು ಪ್ರವೇಶ)

ಕುಮುದಿನಿ—ದೇವಿ ! ಇದೋ, ಕುನಾರನನ್ನು ಕರೆತಂದಿರುವೆನು.

ಸುನೀತಿ—(ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಧ್ರುವನನ್ನೆತ್ತಿ ಮುದ್ದಾಡಿ)

ಕಂ|| ಎಳೆದಾವರೆದಂಟುಗಳಂ |

ಪಳಿಯುತೆ ನಳನಳಿಪ ಮುದ್ದುಗೈಕಾಲ್ಗಳನಾಂ ||

ತೆಳೆಯನ ಮೈಸೋಂಕಿಂದಂ |

ಕಳೆದುದು ನನ್ನೆರ್ದೆಯೊಳೆಂದು ಮೂಡಿದ ತಾಪಂ ||೭||

ಕುಮುದಿನಿ—ದೇವಿ ! ಇದೇನು ? ಎಂದಿನಂತೆ ಬಾಲಕರೊಡನೆ ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಕುನಾರನನ್ನು ಕುರಿತು ಇಷ್ಟು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವೆ ?

ಸುನೀತಿ—ಕುಮುದಿನಿ ! ನೆನ್ನೆಯ ರಾತ್ರಿ ಕನಸುಕಂಡಾಗಳಿಂದಲೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೇಕೋ ಬಲುಕಳವಳವುಂಟಾಗಿರುವುದು.

ಕುಮುದಿನಿ—ದೇವಿ ! ಆ ಕನಸಾವುದು ?

ಸುನೀತಿ—ಸಖಿ ! ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಪುತ್ರನ ತೋಳಿನಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದೆನು. ನನ್ನ ತಂಗಿಯಾದ ಸುರುಚಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಪಾಶದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ ದಾದಿಯರಿಂದ ಹೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪುಷ್ಕರಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸಿದಳು. ಆಗ ನಾನು ಬಹುಭೀತಳಾಗಿ ಅರಿಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಕುನಾರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಿದನು. ಆಗ ಆರ್ಯಪುತ್ರನು ಕೋಪಗೊಂಡು ಕುನಾರನನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕಳುಹಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ಸುರುಚಿಯೊಡನೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಕುಮುದಿನಿ—ಆಮೇಲೆಲಾಮೇಲೆ ?

ಸುನೀತಿ—ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಪತಿಯ ಪಾದವನ್ನೇ ಸ್ಮರಿಸಿ ಹಂಬಲಿ ಸುತ್ತ ಆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುತ್ತಿ ರಲು ಬಂದಾನೊಂದು ಮೊಸಳೆಯು ನನ್ನನ್ನು ನುಂಗಿತು. ನಾನದರ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅಲ್ಲಿ ಕುವಾರನು ಪವಿತ್ರಾಸ್ತ್ರ ರಣದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಪತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆನು, ಕುವಾರನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆರ್ಯಪುತ್ರನ ಹಿಂದೆ ಸುರುಚಿಯು ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಆಗ ನಾನವಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದರೊಳಗಾಗಿ ತಟ್ಟನೆ ನಿದ್ರಾಭಂಗ ವಾಯಿತು.

ಕುಮುದಿನಿ—ದೇವಿ ! ನಿನ್ನ ಈ ಸ್ವಪ್ನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವು ಸಂಘಟಿಸಿಯೇ ಇರುವುದಲ್ಲವೆ ?

ಸುನೀತಿ—(ಭೀತಿಯಿಂದ) ಅದು ಹೇಗೆ ?

ಕುಮುದಿನಿ—ಮಹಾರಾಜನು ಸುರುಚಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಕುವಾರಸಮೇತಳಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಶಿಶಿರೋದ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವ ವಿಲಾಸಭವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾ ಪಿಸಿರುವನು.

ಸುನೀತಿ—ವನು ? ಆರ್ಯಪುತ್ರನು ಹೀಗೆ ಆಜ್ಞಾ ಪಿಸಿರುವನೇ ? ಹಾ ! ಪತಿಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವಂಚಿತೆಯಾದ ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದು ಫಲವೇನು (ಎಂದು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಮೂರ್ಛಿತೆಯಾಗುವಳು.)

ಕುಮುದಿನಿ—ದೇವಿ ! ಸ್ಮರಿಸುಸ್ಮರಿಸು. (ಎಂದು ಸುನೀತಿಯನ್ನು ಸಂತವಿಸಿ) ರಾಜಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನು ಆ ದುಷ್ಟಿಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಮೋಸಹೋಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಸಕಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವನಾದ ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿಶ್ವರನು ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ರಾಜಭವನಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. (ಎಂದು ನೋಡಿ) ಇದೋ, ನಮ್ಮ ನಿಪುಣಕನು ಇತ್ತ ಕಡೆಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು.

(ಅನಂತರ ನಿಪುಣಕನ ಪ್ರವೇಶ)

ನಿಪುಣಕ—ದೇವಿ ! ಅಭಿವಂದಿಸುವೆನು.

ಸುನೀತಿ—ಆರ್ಯನಿಪುಣಕನೆ ! ಮಂದಭಾಗ್ಯೆಯಾದ ನಾನು—(ಎಂದು

ಅರ್ಥೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಛಿತೆಯಾಗುವಳು)

ಕುಮುದಿನಿ—ದೇವಿ ! ಸೈರಿಸುಸೈರಿಸು. (ಎಂದು ಸುನೀತಿಯನ್ನು ಪಚ

ರಿಸಿ ಸಂತವಿಸುತ್ತಿರುವಳು)

ನಿಪುಣಕ—ಕುಮುದಿನಿ ! ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ದೇವಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದವರಾರು?

ಕುಮು—ಆರ್ಯ ! ನಾನೇ ತಿಳಿಸಿದೆನು.

ನಿಪುಣ—ನೀನು ಅಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಅದಿರಲಿ. ಇತ್ತಬಾ.

(ಎಂದು ಕರೆದು) ಈಗ ದೇವಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುವುದು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವುದಾದರೋ ಅಸಂಭಾವ್ಯವೇ ಸರಿ. ಆತನು ಸುರಜಿಯ ಮಾರ್ಯೋಪಾಯದಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗಿ ಇಂತಹ ಕಠಿನವಾದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಸರೋವರದಿಂದ ಕಿತ್ತು ಪೊರಕ್ಕೆ ಬಿಸಾಡಿದ ಕಮಲಿನಿಯಂತೆ ಕಾಂತಿಯೇ ನೆಯಾಗಿ ಕೊರಗುತ್ತಿರುವ ಕುಮಾರಸಮೀತಳಾದ ದೇವಿಯನ್ನು ಆತನೇ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡರೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಸುರಜಿಯ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ಈ ವಿಚಾರಭವನದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಅಂಗರಕ್ಷಕನಾದ ವಿಕ್ರಮವರ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ಅವರು ಬರುವ ವೇಳೆಯು ಸಮೀಪಿಸಿತು. ನಾವು ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗೋಣ ನಡೆ.

ಕುಮುದಿನಿ—ಆರ್ಯನಭಿಮತವಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ (ಎಂದು ನಿಪುಣಕನೊಡನೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವಳು.)

ಧ್ರುವಕುಮಾರ—(ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ) ಕುಮುದಿನಿಯು ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದು ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಜನನಿಯಾದರೋ ನನ್ನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸದೆ ಮೌನದಿಂದ ಮಲಗಿರುವಳು. ನಾನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮಾತೆಯು ಕ್ಷಣಕಾಲವಾದರೂ ಹೀಗೆ ಸುಮನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಈಗ ಮೌನವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? (ಎಂದೆ

ಲೋಚಿಸಿ—ಸುನೀತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲುಗಿಸಿ) ಜನನಿ! ಇದೇಕೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡದಿರುವೆ ?

ಸುನೀತಿ—(ಎಚ್ಚೆತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಡುವಳು)

ಧ್ರುವ—(ಕಣ್ಣನಿದುಂಬಿ ದುಃಖದಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ, ಇದೇನು ?

ಕಂ|| ಜನನೀ! ವನ್ನೊಳಗೀಪರಿ |

ಮುನಿಯುತೆ ನೀಂ ಮಾತನಾಡದಿವುಳದು ತರಮೇಂ ||

ಮನಮೊಲ್ಲು ನಿರುಕಿಸೆನ್ನಂ |

ನಿನಗಾವಪರಾಧಮೆಸಗಿದೆಂ? ನಾನಕಟಾ ||೧೧||

ಸುನೀತಿ—(ಧ್ರುವನನ್ನು ಮುದ್ದಾಡಿ) ಮಗುವೇ! ಪತಿಗೆ ಅನುಚ್ಯೂಳಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನೀನಾದರೂ ಪ್ರೇಮವನ್ನಿಟ್ಟಿರುವೆಯಲ್ಲ. (ಎಂದಳುವಳು)

ಧ್ರುವ—ಜನನಿ! ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳು ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ಇದೇಕೆ ಹೀಗೆ ರೋದಿಸುತ್ತಿರುವೆ ?

ಸುನೀತಿ—ವತ್ಸ! ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಶೋಕಾಗ್ನಿಯು ಹೀಗೆ ವಾಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಧ್ರುವ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏನು! ಶೋಕವೆ ?

ಕಂ|| ಧರಣಿಯನಿದನೆಲ್ಲಮುಮುಂ |

ಪರಿಪಾಲಿಪ ಸಾರ್ವಭೌಮನಂ ಕೈವಿಡಿದುಂ ||

ಹರಿಸಮನೆನಿಸುತೆ ಧೈರ್ಯದೇ |

ಮರೆವೆನ್ನಂ ಪಡೆದುಮಿಂತು ಕೊರಗುವೆಯೇಕೌ ||೧೨||

ಸುನೀತಿ—ಮಗುವೆ! ಹಸುಳೆಯಾದ ನಿನಗೆ ಹೇಗೆತಾನೇ ತಿಳಿಸಲಿ ? ಅಥವಾ ತಿಳಿಸಿದರೂ ನೀನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ ?

ಧ್ರುವ—(ಕೋಪದಿಂದ)

ಕಂ|| ಬಿಡುಸಂದೆಯಮಂ ನಿನಗೀ |

ಕಡುದುಗುಡಮನೊದವಿಸಿರ್ಪ ದುರುಳರ ತಲೆಯಂ ||

ಕಡಿದೀಸಾಡದೆ ನಾನುಳಿ |

ದೊಡೆ ಜನನೀ! ಬಂದವಲ್ಲು ನಿನ್ನಯಬಸಿರೊಳು ||೧೩||

ಸುನೀತಿ—ವತ್ಸ! ಬೇಡ ಬೇಡ. ಹಿರಿಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೋಪಿಸಲಾಗದು, ಆರ್ಯಪುತ್ರನು ಸಮ್ಮಿಬ ರನ್ನೂ ಶಿಶಿರೋದ್ಯಾನದಲಿ ರುವ ವಿಲಾಸಭವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಅಜ್ಜಾ ಪಿಸಿರುವನು.

ಧ್ರುವ—ಏನು ? ನಮ್ಮ ಜನಕನು ಹೀಗೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವನೇ ?

ಸುನೀತಿ—ಅಹುದು. ತಂಗಿಯಾದ ಸುರಚಿಯು ನನ್ನಮೇಲೆ ಕ್ಷುದ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆರ್ಯಪುತ್ರನಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೋಪವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವಳು. (ಎಂದು ತಿರುಗಿನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಸಂತೋಷಗಳಿಂದ) ಇದೋ, ಆರ್ಯಪುತ್ರನು ಇತ್ತಕಡೆಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಈತನ ಮುಖಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಬಹು ಸಂತೋಷಯುಕ್ತನಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಈತನ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ನನ್ನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವು ಕಡೆಗಾಣದಿದ್ದೀತೆ ? (ಎಂದು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವಳು)

(ಅನಂತರ ಉತ್ಸುಕಿತನಾದ ಉತ್ತಾನಪಾದನ ಪ್ರವೇಶ)

ಉತ್ತಾನಪಾದ—ವೃ|| ಗಿಳಿಯನೆನ್ನಿ ತೇರನೆಸಗುತ್ತೆ ಸೆವಿಕ್ಕುವನೈದೆ ಚಾಪವಂ | ಸಲೆಸವೆದಂದದಿಂದಬಲೆಯರ್ಕಳನಾರ್ಪಿಸ ಸೈನ್ಯವಾಗಿಸು || ತ್ತಲಸದೆ ನೀಂ ತ್ರಿಲೋಕಮುಮನಿಕ್ಕುವೆ ಪಂಚಶರಂಗಳಿಂದೆ ಭಾ | ಪೆಲೆ ಸುನುಬಾಣ ! ಭಾವಿವೊಡೆ ನಿನ್ನಯಬಲೈಯೆ ಬಲೈಯಪ್ಪುದೈ ||೧೧||

ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸುರಚಿಯು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ರಾಜಕಾರ್ಯವನ್ನುಳಿದು ಇಷ್ಟು ತ್ವರೆಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆನೇ ! (ಎಂದು ಮುಂದೆ ಬರುವನು)

ಸುನೀತಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ. (ಎಂದು ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಯಿಂದ) ಸಂದರ್ಶನಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕುನಾರನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿರುವನು. (ಎಂದು ಧ್ರುವನನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದು) ವತ್ಸ ! ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು.

ಧ್ರುವ—ಜನಕನೇ ! ವಂದಿಸುವೆನು.

ಉತ್ತಾನಪಾದ—(ಅಸಹ್ಯದಿಂದ) ಇದೇನು ? ಇವರಿನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವರು. (ಎಂದು ಪ್ರಕಾಶಂ) ಎಲೆ ಧೂರ್ತ ! ತಿರಿರೋದ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಹೊರ ರಟುಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿನಗಾಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಬಹುಕಾಲವಾದರೂ ಇನ್ನೂ ನೀನಿಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ಸುನೀತಿ—(ಭೀತಿಯಿಂದ ನಡುಗುತ್ತೆ) ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ ! ನಿರಪರಾಧಿನಿಯಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಳನಿಂತೆನು.

ಉತ್ತಾನ—ಎಲೆ ಮಿಥ್ಯಾವಾದಿನಿ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಲಾಪವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ಸುರಜಿಯ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಚಕ್ಷಣೆಯೆಂಬ ಶಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ದುಡು ನಿನ್ನ ಅಪರಾಧವಲ್ಲವೋ ?

ಸುನೀತಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ! ನಿನ್ನ ಪಾದಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಯೂ ನಾನು ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವಳೂ ಅಲ್ಲ. ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸಿದವಳೂ ಅಲ್ಲ.

ಉತ್ತಾನ—ಏನು! ನೀನು ಹೇಳಿದೆಯೇ ನಿನ್ನ ದಾಸಿಯರು ಈ ದುಷ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರೋ ?

ಸುನೀತಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ! ನನ್ನ ದಾಸದಾಸೀವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕ್ರೂರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನೀನೇ ಬಲ್ಲೆಯಲ್ಲವೆ ?

ಉತ್ತಾನ—ಆದರೆ ಶಾರಿಕೆಯು ಸತ್ತಬಗೆ ಹೇಗೆ ?

ಸುನೀತಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಥಾರ್ಥ ವನ್ನೇ ಹೇಳಿದರೂ ನೀನು ಸಂಬುವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ?

ಉತ್ತಾನ—ಈ ಇದು ನಿನ್ನ ಕಪಟನಾಟಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ,

ಸುನೀತಿ ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ! ಕುಮಾರನ ಆಣೆಗೂ ನಾನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಡುವೆನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಸುರುಚಿಯ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಕಂಚುಕಿಯಾದ ದುರೋದರನು ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಶಾರಿಕೆಯೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಕೊಂದನಂತೆ.

ಉತ್ತಾನ—ಛೇ ದುಷ್ಟಳೆ! ಸಪತ್ನೀವಾತ್ಸರ್ಯಾದಿಂದ ಸುರುಚಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವಳ ಶಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ದುಡು ಸಾಲದೆ ನಿನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ನಿರ್ದೋಷಿಯಾದ ಸೇವಕನಮೇಲೆ ಆರೋಪಿಸುವೆಯಾ ? ನನ್ನಿ ದಿರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಡ. ಹೊರಟುಹೋಗು.

ಸುನೀತಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ! ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು.

(ಎಂದು ಉತ್ತಾನಪಾದನ ಕಾಲೆರಗಿ)

ಕಂ|| ನಾವಪರಾಧಿನಿಯಲ್ಲಂ |

ಭೂನಾಥನೆ ! ನನ್ನೊಳಿಂತು ಮುಳಿಯದಿರೀಗಳ್ ||

ನೀನೆನ್ನೆದೆ ಮೆರೆವಭಿ |

ಮಾನದೆ ಕೈಗಾಯದಿರಲದಾರೊಳಗೊರೆವೆಂ ||೧೨||

(ವೈತಾಳಕ—ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಚಂ|| ಮಾ || ಶರಕಿರಣಂಗಳಿಸುಡುವನುವಿವಿಯನೆಲ್ಲ ಮನಬಿಜ್ಜಿ ನೀಧವಂ |

ಸೆರಗಿನ ಗಾಳಿಯಿಂದೆ ಬೆನುದ್ಗಂಗಳಿಸುನಾರಿಸರಬುಜಾಕ್ಷಿಯರ್ || ಕರಮೆ
ಸೆದಿಸರ್ಸಂಭ್ರಮದೆ ಮಜ್ಜನಶಾಲೆಯೊಳ್ಳೆದೆಮುಗ್ಧೆಯರ್ | ನೆರೆದು ಸುವ
ರ್ಣಕುಂಭಸರಿಪೂರಿತವಾರಿಯಿನಾಟಮಾಡುವರ್ ||೧೩||

ಉತ್ತಾನ—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ) ಆ ಆಗಲೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು.
ಈ ಧೂರ್ತೆಯ ಕಾಟದಿಂದ ಸುರುಜೆಯ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅವ
ಕಾಶವೇ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಹೋಗಿ ಕಾಲೋಚಿತ ಕರ್ಮವನ್ನು ನೆರ
ವೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಸುರುಜೆಯ ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಸೇರುವೆನು. (ಎಂದು ತೆರೆ
ಯಕಡೆ ತಿರುಗಿ) ಯಾರಲ್ಲಿ ?

ವೇತ್ರವತಿ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಮಹಾರಾಜನೇ ! ಏನಪ್ಪಣೆ ?

ಉತ್ತಾನ—ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ ! ಈ ಧೂರ್ತೆಯನ್ನು ಶಿಶಿರೋದ್ಯಾನಕ್ಕೆ
ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಕಳುಹಿಸತಕ್ಕುದೆಂದು ಮಂತ್ರಿಯಾದ ನಿಪುಣಕನಿಗೆ ತಿಳಿಸು.

ವೇತ್ರವತಿ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಮಂತ್ರೀಶ್ವರನು ಇತ್ತ ಕಡೆಯೇ
ಬರುತ್ತಿರುವನು.

ನಿಪುಣಕ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಮಹಾರಾಜನೇ ! ಜಯಶಾಲಿಯಾಗು.

ಉತ್ತಾನ—ಎಲೈ ನಿಪುಣಕನೇ ! ಈ ದುಷ್ಕೆಯನ್ನು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ
ಅಂತಃಪುರದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸು. ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡೀಯೇ !
(ಎಂದು ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವನು)

ಸುನೀತಿ—(ಮಹಾರಾಜನನ್ನು ತಡೆದು)

ಕಂ|| ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡುವೆಂ ತ |

ಪ್ಪಿರೆಯುಂ ನೀನೆನ್ನೊಳ್ಳೆದೆ ಕೃಪೆದೋರೊಲವಿಂ ||

ವರಪಾಲಮೌಳಿವಂದಿತ |

ಚರಣಾಂಬುಜ ರಾಜರಾಜ ಸುಗುಣಸಮಾಜಾ ||೧೪||

(ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು.)

ಉತ್ತಾನ—ಚಿಃ ಧೂರ್ತೆ ! ತೋಲಗು. (ಎಂದು ಸುನೀತಿಯನೊ ದೆದು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ಸುನೀತಿ—(ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡೆದ್ದು)

ಕಂ|| ಅಕಳಂಕಿತೆಯಾಗಿದೊಡು |

ಮಕಟಾ ! ಪ್ರಾಣೇಶನನ್ನ ನೀಪರಿ ಬಗೆದಂ ||

ವಿಕಲತೆಯಾಂತುದು ಭೂಪಾ |

ಲಕನಾಗ್ರಹದಿಂದ ಹೃದಯಮಿನ್ನೇಗೆಯ್ವೆಂ ||೧೫||

ನಿಪುಣಕ—ದೇವಿ ! ಸೈರಿಸು ಸೈರಿಸು. ಹತಾಶಳಾಗಬೇಡ. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದೊಳಗಾಗಿಯೇ ದೈವಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವುಂಟಾಗುವುದು.

ಸುನೀತಿ—ಆರ್ಯ ನಿಪುಣಕನೇ ! ಪತಿಯು ಕೈಬಿಟ್ಟ ಸತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವರಾರು ?

ನಿಪುಣಕ—ದೇವಿ ! ಮಹಾರಾಜನು ನಿನ್ನನ್ನೆಂದಿಗೂ ಕೈಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಈ ಅಗ್ರಹವು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿಯೇ ಶಾಂತವಾಗುವುದು. ಈಗ ನೀನು ಕುಮಾರನೊಡನೆ ಶಿಶಿರೋದ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವ ವಿಲಾಸಭವನಕ್ಕೆ ಹೋಗು, ಮಹಾರಾಜನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಸುವೆನು,

ಸುನೀತಿ—ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ, (ಎಂದು ಧ್ರುವಕುಮಾರನನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು) ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ ! ಶಿಶಿರೋದ್ಯಾನದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ವೇತ್ರವತಿ—ದೇವಿ ! ಹೀಗೆ ಚಿತ್ತವಿಸು.

(ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು.)

ಇದು

ಉತ್ತಾನಪಾದಾಗ್ರಹ ನಿರೂಪಣವೆಂಬ ಮೊದಲನೆಯಂಕಂ.

ದ್ವಿತೀಯಾಂಕಂ .

(ವಿದೂಷಕನ ಪ್ರವೇಶ.)

ವಿದೂಷಕ—ಅಯ್ಯೋ, ಕಷ್ಟಕಷ್ಟ! ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನು ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಕುದುರೆಯಂತೆ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ ಮುಂದೆ ಬರುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಪೇಚಾಡುತ್ತಿರುವನು. ತಾನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಸಾಲದೆ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೆಂದು ನನ್ನನ್ನೂ ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿದನು. ಸಾಕು, ಮದುವೆಯಿಂದಂಟಾಗುವ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೆ ಮದುವೆ ಬೇಡ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಹಲವುಬಗೆಯ ಶಿಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವರಲ್ಲವೆ? ಆ ಶಿಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡರನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಸಿದರೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುವುದು. ಹಿಂದೆ ದಶರಥಮಹಾರಾಜನು ಹೆಂಡರ ಕಾಟದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೆ ಮೃತ್ಯುವಿನ ವಶವಾದುದು? ಈಗ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಮನೋವೈಕಲ್ಯವುಂಟಾಗಿರುವುದೂ ಹೆಂಡರ ಕಾಟದಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನರಿತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗದಿರುವೆನು. ಭಲಾಭಲಾ! ನನ್ನಂತಹ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರು ರಾಣಿಯರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರು ಹೇಳುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡುತ್ತೆ ಶ್ರಮೆಪಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಾನೆಷ್ಟು ಬಾರಿ ಭೋಜನಮಾಡಿದರೂ ಹಸಿವು ಅಡುಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನು ಈಗತಾನೆ ಹೂರಣಗಡುಬನ್ನೂ ಚಕ್ಕುಲಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಕಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈಯಿಂದ ನನಗೆ ಬಾಯನವಾಗಿ ಕೊಡಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ತಿನ್ನಲಾರದೆ ತಿಂದೆನಾದರೂ ಅರಮನೆಯಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ಭಸ್ಮವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಫಲವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನ ಮುಂದೆ ಮುಖವನ್ನು ಬಾಡಿಸಿ

ಕೊಂಡು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತೆ ಆವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಸರಲುತ್ತಿದ್ದರೆ ಭೋಜನವು ಮತ್ತೊಂದುಬಾರಿ ತಾನಾಗಿಯೇ ಲಭಿಸುವುದು. ಈಗಲಾದರೋ ಆ ಕಿರಿಯರಾಣಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಮ್ಮ ಉತ್ತಮಕುಮಾರನನ್ನು ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಅವನೆಲ್ಲಿರುವನೋ ? (ಎಂದು ತಿರುಗಿನೋಡಿ) ಇದೋ, ಧ್ರುವಕುಮಾರನೂ, ಉತ್ತಮಕುಮಾರನೂ ಸಂಗಡಿಗರೊಡನೆ ಆಡುತ್ತೆ ಇತ್ತ ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದು ಇವರಾಡುವ ಆಟವಾವುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. (ಎಂದು ಮರೆಯಲ್ಲಿರುವನು.)

(ಅನಂತರ ಧ್ರುವಕುಮಾರನೂ ಉತ್ತಮನೂ ಸಂಗಡಿಗರೊಡನೆ ಆಡುತ್ತೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಧ್ರುವ—ಎಲೈ ಮಿತ್ರರಾ! ಈದಿನ ನನಗೇಕೋ ಆಲಸ್ಯವುಂಟಾಗಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತಮ—ನೀನು ಬಾರದಿದ್ದರೆ ನಾನೂ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಾಲಕರು—ನಾವೂ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಧ್ರುವ—ನನಗೊಬ ನಿಗೋಸ್ಕರ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಆಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಬಳ್ಳೆಯದು, ನಾನೂ ಬರುವೆನು. ಈಗ ಯಾವ ಆಟವನ್ನು ಆಡೋಣ ?

ಉತ್ತಮ—ಚೆಂಡಾಟವನ್ನು ಆಡೋಣ.

ಧ್ರುವ—ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಆ ಆಟವನ್ನು ಆಡಿ ಬೇಸರವಾಗಿರುವುದು. ಅದು ಬೇಡ.

ಉತ್ತಮ—ಆದರೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಟವನ್ನು ಆಡೋಣ.

ಬಾಲಕ—ಚಿಃ. ಅದು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಾಡುವ ಆಟ. ಅದೂಬೇಡ.

(ಆಗ ಮರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಿದೂಷಕನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತೇಗುವನು.)

(ಬಾಲಕರೆಲ್ಲರೂ ಭೀತರಾಗಿ ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗುವರು.)

ಧ್ರುವ—(ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಇದೇನು! ನಮ್ಮ ಆಸ್ಥಾನದ ವಿದೂಷಕನಾದ ಆರ್ಯಕಪಿಂಜಲನು ಇಲ್ಲಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. (ಎಂದು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ) ಆರ್ಯ ಕಪಿಂಜಲನೆ! ಎಲ್ಲಿರುವೆ? ಮಾತನಾಡು.

ವಿದೂಷಕ—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ನೀವು ನನ್ನನ್ನೂ ಆಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರೋ ?

ಧ್ರುವ— (ನಗುತ್ತೆ) ಆಗಬಹುದು. ಬೇಗಬಾ.

ವಿದೂಷಕ—(ಕುಣಿಯುತ್ತೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

(ಬಾಲಕರೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವರು.)

ಧ್ರುವ—ಆರ್ಯಕಪಿಂಜಲನೇ ! ಈಗ ಯಾವ ಆಟವನ್ನಾಡೋಣ ?

ವಿದೂಷಕ—ಯಾವುದನ್ನಾಡಿದರೆ ಹಸಿವು ಅಡಗುವುದೋ ಆ ಆಟವನ್ನಾಡೋಣ.

ಬಾಲಕರು—ಆಟವಾಡಿದರೆ ಹಸಿವಡಗುವುದೇ ? (ಎಂದು ನಗುವರು.)

ಉತ್ತಮ—ನಮ್ಮ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟವಾಡುವುದಾದರೆ ನಿನಗೆಸರಿ!

ವಿದೂಷಕ—ನಿಶ್ಚಯ. ನಡೆ ಹೋಗೋಣ.

ಬಾಲಕರು—ಈಗ ಬೇಡ. ಆಟವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಹೋಗುವೆ.

ಧ್ರುವ—ಬೇಡಬೇಡ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹಸಿದುಕೊಂಡಿರುವಾಗ ನಾವು ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಈಗಲೇ ಹೋಗೋಣ.

ವಿದೂಷಕ—ನನಗೆ ಯಾವಯಾವ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸುವಿರಿ ?

ಉತ್ತಮ—ಹೂರಣಗಡುಬನ್ನೂ ಚಕ್ಕುಲಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಡಿಸುವೆವು.

ವಿದೂಷಕ—ಫೃತಪಕ್ವವಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಅನ್ನಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ?

ಉತ್ತಮ—ಅದೂ ಆಗಬಹುದು.

ವಿದೂಷಕ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತೆ)

ಕಂ || ಕಳಮೆಗಳೋಗರಮಂ ಚ |

ಕ್ಕುಲಿಯಂ ಕಡುಬುಗಳನೊಲ್ಲು ಮೋದುವೆನೀಗಳ. ||

ಭಳಿರೇ ! ಭಾಪುರೆ ! ಧೀರರೆ ! |

ನೆಲನೊಳಗೆನ್ನಂತೆ ಧನ್ಯನಾವನೊ ಕಾಣೆಂ ||೧||

(ಆಗ ಕುಮುದಿನಿಯ ಪ್ರವೇಶ.)

ಕುಮುದಿನಿ—ಎಲೈ ಕಪಿಂಜಲನೇ ! ಉತ್ತಮಕುಮಾರನನ್ನು ಕರೆತರುವೆನೆಂದು ಮಹಾರಾಜನಿರಾಗಿ ಹೇಳಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಈ ಬಾಲಕರೊ

ಡನೆ ಆಡುತ್ತಿರುವೆಯಾ? ಅಯ್ಯೋ ಮೂಢ! ನಡೆ. ಮಹಾರಾಜನು ನಿನ್ನನ್ನೂ ಉತ್ತಮಕುವಾರನನ್ನೂ ಕರೆತರುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವನು.

ವಿದೂಷಕ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಎಲೆ ತೊತ್ತಿನಮಗಳೆ! ರಸಿಕಾಗ್ಲೇ ಸರ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಮೂಢನೆಂದು ನಿದಿಸಿ ಬಯ್ಯುವೆಯಾ? ನಾನು ಯಾರೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವೆ? ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮನ ಔರಸಪುತ್ರನೆಂದು ತಿಳಿ.

ಕುಮುದಿನಿ—(ನಗುತ್ತೆ) ಓಹೋ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಔರಸಪುತ್ರನೋ? ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡು.

ವಿದೂಷಕ—ಆಗಬಹುದು. ಅದೇನು ಹೇಳು.

ಕುಮುದಿನಿ—ನೀನು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಸರಸ್ವತಿಯೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು.

ವಿದೂಷಕ—ಆಹಾ! ಎಲೆ ದಾಸಿ! ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ನಾನು ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕೋ? ಅರಮನೆಯ ಎಂಜಲನ್ನು ತಿಂದು ನಿನ್ನ ನಾಲಗೆಯು ಎಷ್ಟು ಕೊಬ್ಬಿ ರವುದು! ಇರಲಿ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರನೊಡನೆ ಹೇಳಿ ನಿನ್ನ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ನೀಳಿಸುವೆನು.

ಕುಮುದಿನಿ—ದಾಸಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದ ನೀನು ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂಬುದು ಹೇಗೆ?

ವಿದೂಷಕ—ಈ ಜನಿವಾರವೇ ನನ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವುದು. (ಎಂದು ತನ್ನ ಜನಿವಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುವನು.)

ಕುಮುದಿನಿ—ಎಲ್ಲಿ? ನೋಡೋಣ. (ಎಂದು ಜನಿವಾರವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹಾಕುವಳು.)

ವಿದೂಷಕ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಎಲೆ ತೊತ್ತಿನಮಗಳೇ! ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಆಪವಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದುದು ಸಾಲದೆ ನನ್ನ ಜನಿವಾರವನ್ನೂ ಕಿತ್ತುಹಾಕಿದೆಯಾ? ಈ ದಂಡಕಾಪ್ತದಿಂದ ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡುವೆನು. (ಎಂದು ಕಾಷ್ಠವನ್ನೆತ್ತುವನು.)

ಕುಮುದಿನಿ—ಆರ್ಯಕಪಿಂಜಲನೇ! ತಿಳಿಯದೆ ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಆಪರಾಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸು. (ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು.)

ವಿದೂಷಕ—ಎಲೆದಾಸಿ ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದೂ
ವಿದ್ವಾಂಸನೆಂದೂ ಬಪ್ಪುವುದಾದರೆ ಕ್ಷಮಿಸುವೆನು.

ಕುಮುದಿನಿ—ಆಗಬಹುದು.

ವಿದೂಷಕ—ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಜನಿವಾರ
ವನ್ನು ಕಿತ್ತುಹಾಕಿದ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಕೂಡದು.

ಕುಮುದಿನಿ—ಇಲ್ಲ.

ವಿದೂಷಕ—ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿರುವೆನು.

ಕುಮುದಿನಿ—ಆರ್ಯ, ನಡೆ. ಮಹಾರಾಜನಬಳಿಗೆ ಹೋಗೋಣ
(ಎಂದು ಉತ್ತಮಕುಸೂರನನ್ನೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ಧ್ರುವ—ಕುಮುದಿನಿ ! ನಾನೂ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯಬಳಿಗೆ ಬರುವೆನು.
ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗು.

ಕುಮುದಿನಿ—ಎಲೈ, ಆಯುಷ್ಯಂತನೇ ! ಮಹಾರಾಜನು ನಿಮ್ಮ ಬಲ
ತಾಯಿಯ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿರುವನಾದುದರಿಂದ ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಡ.

ಧ್ರುವ—ಅದೇಕೆ ?

ಕುಮುದಿನಿ—ನೀನು ಬಾಲಕ. ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದು, ಮಹಾರಾಜನು ನಿಮ್ಮ
ತಾಯಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಂತೆ ಈಗ ಪ್ರೀತಿಸನು

ಧ್ರುವ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಏನುಜೇಳಿದೆ ? ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ನನ್ನನ್ನು
ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ಬಲು ಚೆನ್ನಾಯಿತು, ಬಲುಚೆನ್ನಾಯಿತು.

ಕಂ|| ನೀರೆರೆಯುತ್ತೆಳಸನಿಗಳ |

ನಾರಾಮದೆ ಬಳೆಯಿಪಾತನವರೊಳಗಮಮಾ |

ಆರಯಲೊಂದಂ ಪ್ರೀತಿಸಿ |

ಮಾರೊಂದಂ ದ್ವೇಷಿಸುವನೆ ? ಬಿಡುಬಿಡುಮರುಳೇ ||೨||

ಕುಮುದಿನಿ—(ಸ್ವಗತಂ) ಅಯ್ಯೋ ! ಈ ಬಾಲಕನಿಗೆ ತನ್ನ ಬಲತಾ
ಯಿಯ ದುರ್ವರ್ತನವು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತಿಳಿಯದು. ಈಗ ನಾನಿನನನ್ನೂ
ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದರೆ ಆ ದುಷ್ಕೃತನ ಸುರುಚಿಯು ಇನ್ನೇನು
ಮಾಡುವಳೋ ತಿಳಿಯದಲ್ಲ.

ಧ್ರುವ—ಕುಮುದಿನಿ! ನೀನೇನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆ? ನೀನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ನಾವೇಹೋಗುವೆನು. (ಎಂದು ಮುಂದೆಹೊರಡುವನು.)

ಕುಮುದಿನಿ—(ಸ್ವಗತಂ) ಇನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಏನುತಾನೇ ಮಾಡಲಾ ದೀತು? (ಎಂದು ಪ್ರಕಾಶಂ) ಎಲೈ, ಕಪಿಂಜಲನೇ! ನಡೆ ಹೋಗೋಣ. (ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು)

(ಆನಂತರ ಕೋಪದಿಂದ ತಲೆ ಬಾಗಿ ಸಿಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡದಿರುವ ಸುರುಚಿ ಯನ್ನು ಸಂತವಿಸುತ್ತ ಉತ್ತಾನಪಾದನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಉತ್ತಾನಪಾದ—ಕಂ|| ತರುಣೇಂದು ಸದ್ಯಶಘಾಲೇ! |

ಸುರುಚಿರಮಣಿಮಾಲೆ! ಸಕಲಸದ್ಗುಣಜಾಲೇ! ||

ಪರಿಲಸಿತೋತ್ಸವಶೀಲೇ! |

ಕರುಣಿಸು ಮನ್ಮಥವಸಾನುಕೂಲೇ! ಬಾಲೇ ||೩||

ಪ್ರಿಯೇ! ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಕೋಪವು ಶಾಂತವಾಗಲಿಲ್ಲವೇ?

ಸುರುಚಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ! ನನಗೆ ಕೋಪವೆಂದರೇನು?

ಉತ್ತಾನಪಾದ—ಕಂ|| ತೊಳಗುವಚಂದ್ರನೊಳಿಪಾಫ |

ಕಳಂಕಮಂಛೋಲ್ವ ನಿನ್ನ ಪುರ್ವಿವಗಂಟಂ ||

ತಿಳಿದಂ ನಿನ್ನಯಮುಳಿಸಂ |

ವಳಿನೀಕ್ಷಣೆ! ಸೊಲ್ಲಿಸೆನ್ನೊಳೆಕಡುಜಾಣೇ! ||೪||

ಸುರುಚಿ—(ಮಾತನಾಡದೆ ತಲೆ ಬಾಗಿ ಸಿರುವಳು.)

ಉತ್ತಾನಪಾದ—ಪ್ರಿಯೆ! ಇಷ್ಟುಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರೂ ನಿನ್ನ ಚಿಂತೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ನನ್ನೊಡನೆ ತಿಳಿಸಬಾರದೇ?

ಸುರುಚಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ! ನನ್ನ ಮನೋರಥವು ನೆರವೇರಲಾರದೆಂಬುದೊಂದೇ ಚಿಂತೆ.

ಉತ್ತಾನಪಾದ—(ಆತುರದಿಂದ) ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವೇನು ಬೇಗಹೇಳು.

ಉತ್ತಾನಪಾದನು ಹೆಂಡತಿಯ ಮನೋರಥವನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸಲಾರದಂತಹಹೇಡಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವೆಯೋ? ಕೇಳು.

ಕಂ || ಬಿಸಜಾಂಬಕಿ! ನೀನಿಂದಾ |

ಶಿಸುವುದು ತಾಂದಿವದೊಳಿದೊಡ್ಡಂಘೋಣಿಸಿವೀ ||

ರಸೆಯೊಳಗಿದೊಡ್ಡಮಿಾಕ್ಷಣ |

ನೊಸಿದಾಂ ತಂದೀವನೇಕ ಸಂಶಯಮಿದರೊಳು ||೫||

ಪ್ರಿಯೇ ! ಸಂವೇಷಕಪಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವೇನು ? ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಹೇಳು,

ಸುರುಚಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರ ! ನಮ್ಮ ಉತ್ತಮಕುವಾರನಿಗೇ ಯುವ ರಾಜಸಂಭ್ರಮಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

ಉತ್ತಾನ—ಪ್ರಿಯೇ ! ಈ ಅಲ್ಪವಿಷಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನೀನಿಷ್ಟು ಚಿಂತಿಸಬೇಕೇ ? ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವೇ ನಡೆಯತಕ್ಕವನಲ್ಲವೇ ?

ಸುರುಚಿ—ಪ್ರಿಯನೇ ! ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಧನ್ಯಳಾಗೆನು. (ಎಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಉತ್ತಾನವಾದನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸುವಳು.)

ಉತ್ತಾನ—ಕಂದಾ|| ತೋಳಗುವ ಲತೆಯಂ ಪಳಿವೀ|

ನಳಿತೋಳುಳಿನೆನ್ನ ತಮವನಾಲಿಂಗಿಸೀಂ ||

ಬಳಿರೇ ! ಬಗೆಯಮರಾಗಂ |

ಸಲೆ ಪೊಣ್ಣುತೆ ನಿಲ್ಲನೆಲೆಯನರಿಯದೆಯಲೆಗುಂ ||

ಸುರುಚಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ ! ಇದೇನು ? ನಮ್ಮ ಉತ್ತಮಕುವಾರನನ್ನು ಕರೆತರುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದ ಕುಮುದಿನಿಯು ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ ?

ಉತ್ತಾನ—(ತಿರುಗಿನೋಡಿ) ಪ್ರಿಯೇ ; ಇದೋ, ಕುಮುದಿನಿಯು ಕುವಾರನನ್ನು ಕರೆತರುತ್ತಿರುವಳು

(ಅನಂತರ ಧ್ರುವ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮಕುವಾರನೊಡನೆ ಕುಮುದಿನಿಯ ಪ್ರವೇಶ).

ಸುರುಚಿ—(ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಎದ್ದು)

ಕಂ || ಬಾರೆನ್ನಯತಮಜಾತನೆ ! |

ಬಾರೆನ್ನಯಸುಖದಸೋನೆ ! ಬಾಮರಿಯಾನೇ ! ||

ನೀರೇರುಹವದನನೆ ! ಸುಕು |

ಮಾರಾಂಗನೆ ! ನೀಂಬಳಲೈಯೇನೈ ? ಬಾರೈ ||೨||

(ಎಂದು ಉತ್ತಮನನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮುದ್ದಾಡುತ್ತ) ಮಗುವೇ ! ಇದೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಒಳಲಿರುವೆ ? ದುಷ್ಟನಾದ ಧ್ರುವನೇನಾದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಂಸೆಪಡಿಸಿದನೋ ? (ಎಂದು ಉತ್ತಾನವನೊಡನೆ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ) ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ ! ಕುವಾರನ ಮುಖವು ಯಾರ ಮುಖವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿರುವುದು ?

ಉತ್ತಾನ—ಪ್ರಿಯೇ! ಸಂಪಿಗೆಯನ್ನು ಸುಕರಿಸುವ ನಾಸಿಕವೂ ಕಮಲ ಸಮಾನವಾದ ಕಣ್ಣೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲವೆ?

ಸುರುಚಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರ! ನಿನ್ನ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ. ಎಲ್ಲಿ? ಯುವರಾಜನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊ. ಈಗ ಕುಮಾರನು ಯಾರನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿರುವನೋ ನೋಡೋಣ.

ಉತ್ತಾನ—(ಉತ್ತಮನನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು) ಪ್ರಿಯೇ! ಮಕ್ಕಳು ತಾಯಿ ಯಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ತಾಯಿಯನ್ನೂ ತಂದೆಯಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ತಂದೆ ಯನ್ನೂ ಹೋಲುವುದು ಸ್ವಭಾವವೇ ಅಲ್ಲವೆ?

ಧ್ರುವ—(ಉತ್ತಾನಪಾದನ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ) ಜನಕನೇ! ನನ್ನನ್ನೂ ತೊಡೆ ಯಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊ. (ಎಂದು ಉತ್ತಾನಪಾದನ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಸುರುಚಿ—(ಕೋಪದಿಂದ ಸ್ವಗತಂ) ಈ ಮುಷ್ಠಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಅಂತಃಪುರ ದೊಳಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟವರು ಯಾರು? (ಎಂದು ಪ್ರಕಾಶಂ) ಎಲೈ ಧ್ರುವನೇ! ಆರ್ಯ ಪುತ್ರನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಲ್ಲದ ನೀನು ಕಾಡ ಬೇಡ. ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಟುಹೋಗು.

ಧ್ರುವ—ಜನನೀ! ಉತ್ತಮನು ಕುಳಿತಿರುವನಲ್ಲ? ನಾನೇಕೆ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಬಾರದು?

ಸುರುಚಿ—ಎಲಾ, ಹತಭಾಗ್ಯನೇ! ಉತ್ತಮನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಅರ್ಹನಲ್ಲದ ನೀನು ಅವನಂತೆಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವೆಯಾ? ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೋಗು.

ಧ್ರುವ—ಜನನೀ! ಇದೇಕೆ ಕೋಪಿಸುವೆ? ಉತ್ತಮನಂತೆ ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಮಗನಲ್ಲವೆ? ಸಹೋದರನಾದ ಉತ್ತಮನಿಗೂ ನನಗೂ ತಾರತಮ್ಯವೇನಿರುವುದು?

ಸುರುಚಿ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಎಲಾ, ದಾಸೀಪುತ್ರನೇ! ನಿನ್ನ ನಾಲಗೆ ಯನ್ನು ಸುಡು. ಯುವರಾಜನಾದ ಉತ್ತಮನಲ್ಲಿ? ರಾಜವಾಸದಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತನಾದ ನೀನಲ್ಲಿ? ಅವನ ಸೋದರನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?(ಎಂದು ಉತ್ತಾನಪಾದನಕಡೆತಿರುಗಿ) ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ!

ಈ ನೀಚನನ್ನೂ ಇವನ ತಾಯಿಯನ್ನೂ ರಾಜವಾಸದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಮಾಡಿದ್ದ ಆಜ್ಞೆಯು ಏನಾಯಿತು? ಆ, ಪ್ರಜಾಪಾಲಕರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾ ಭಂಗಕ್ಕಿಂತ ಜೇಷ್ಠಾಂಗಿ ಅಪಮಾನಕರವಾದುದು ಮತ್ತು ವೃದಿರುವುದು ?

ಉತ್ತಾನ—ಪ್ರಿಯೇ! ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತಪರಿಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಈ ಬಾಲಕನು ಅಪರಾಧಿಯಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯು ತಿಳಿದಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಸುರುಚಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ! ನಿನಗೆ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಮಾನವು ಈಬಗೆಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರುವುದು. ನಾನಂತೂ ಈ ನೀಚನನ್ನು ನೋಡಿ ಸೈರಿಸಲಾರೆ. ಇವನನ್ನು ವೇದಲು ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡು.

ಧ್ರುವ—ಜನನಿ! ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯಾಗಲೀ ನಾನಾಗಲಿ ಯಾರೂ ನಿನಗೆ ದ್ರೋಹವನ್ನೆಣಿಸಿದವರಲ್ಲವಲ್ಲ! ನಿನಗೆ ನಮ್ಮಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಆಗ್ರಹವುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ಸುರುಚಿ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಎಲಾ, ನೀಚನೇ! ದೊಡ್ಡವಳೆಂದು ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ತೋರಿಸದೆ ಅಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ನನ್ನೊಡನೆ ವಾಗ್ವಾದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆಯಾ? (ಎಂದು ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆಯುವಳು.)

ಧ್ರುವ—(ಆಳುತ್ತಾ, ಉತ್ತಾನನಾದನ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು)

ಕಂ|| ತಿಳಿಯದ ನನ್ನೊಳಗಕಟಾ |

ಮುಳಿಯುತ್ತೆಯಿವಾತೆತ್ತಿ ಪಳ ನನ್ನಿ ದಿರೊಳು ||

ಇಳೆಯರಸನಾಗಿಯುಂ ನೀ |

ನಳುತಿರ್ಪಿವನ್ನನೇಕೆ ವೀಕ್ಷಿಸೆ ? ಜನಕಾ ||೮||

ಸುರುಚಿ—ಎಲಾ, ಭ್ರಷ್ಟನೇ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಚೀನಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಯಾರೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು? ಅದಿರಲಿ, ಆಹಾ! ಆ ತಾಯಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಗನೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಇವನನ್ನುನಾನು ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ವೇದಲೇ ಹೊಡೆದೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತಿರುವನು! ಹೀಗೆ ಬಾಯಿವಾಡದಿದ್ದರೆ ಇವನನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳುವರು? (ಎಂದು ಶರೆಯುಕಡೆ ತಿರುಗಿ) ಕುಮುದಿನಿ! ಇತ್ತಬಾ. ಈ ದುಷ್ಟ

ಸನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಇವನ ತಾಯಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಆ ದಾಸಿಯಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡು.

ಧ್ರುವ-ಜನನೀ ! ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯೂ ನಿನ್ನಂತೆ ಮಹಾರಾಜನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲವೆ ? ಅವಳು ದಾಸಿಯಾದರೆ ನೀನೂ ದಾಸಿಯೇ ಆಗುವೆಯಲ್ಲ ?

ಸುರಶಿ-ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ ! ಕೇಳಿದೆಯಾ ? ನಾನು ದಾಸಿಯಂತೆ ! ನೀನು ಈ ದುಷ್ಟನನ್ನು , ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತಗಳನ್ನರಿಯದ ಬಾಲಕ ' ನೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ ! ಇವನು ಅಜ್ಜನೋ ಪ್ರಾಜ್ಞನೋ ಈಗಲಾದರೂ ತಿಳಿಯಿತೆ ? (ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು) ಛೇಛೇ, ಮಹಾರಾಜನ ಪಟ್ಟದರಾಣಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡು ವಿರಮಾತೆಯಾಗಿರುವ ನಾನು ಈ ಐದುವರ್ಷದ ಬಾಲಕನಿಂದ ಈದಿನ ಹೊಂದಿದ ಅಪಮಾನವೇ ಸಾಕು. ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಯಾವಯಾವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕೋ ? ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ ! ನನಗೆ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡು. ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಪುಷ್ಕರಸರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಆ ಮುದ್ರಿತಿಯೂ ನೀನೂ ಧ್ರುವನಿಗೆ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸೌಖ್ಯವಾಗಿರಿ.

ಉತ್ತಾ-(ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಎದ್ದು)ಪ್ರಿಯೇ ! ಇದೇನು ಹೀಗೆಹೇಳುವೆ ? ನೀನೇ ಸನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳಪ್ಪಾದರೂ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆಯದಿದ್ದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟು ಕೋಪವುಂಟಾಗಬಹುದೇ ? (ಎಂದು ಧ್ರುವನಕಡೆ ತಿರುಗಿ) ಎಲಾ ನೀಚನೇ ! ಇದು ನಿನ್ನ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಆ ನೀಚಳಾದ ಸುನೀತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯೆಂದು ತೋರುವುದು. (ಎಂದು ಗಗನದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು) ಆಹಿ, ಎಲೆ ಮಾಯಗಾತಿ ! ನಿನ್ನನ್ನು ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕಡಿದರೂ ನನ್ನ ಆಗ್ರಹವು ಕಾಂತವಾಗಲಾರದು. ಬಳ್ಳೇದಿರಲಿ. (ಎಂದು ಕುಮುದಿನಿಯಕಡೆ ತಿರುಗಿ) ಎಲೆ ಕುಮುದಿನಿ ? ಈ ದುಷ್ಟನನ್ನು ಮೊದಲು ರಾಜವಾಸದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ತಳ್ಳು.

ಕಮುದಿನಿ-(ಕಣ್ಣೀರುಬಿಡುತ್ತಾ) ಮಗುವೇ ! ನಡೆ.

ಉತ್ತಾನಸೌದ-ಏನು ! ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿನಗಿಷ್ಟು ವಿಲ್ಲವೋ ? (ಎಂದು ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಎಲಾ, ಅವಿಧೇಯನೇ ! ಪಿತೃದ್ರೋಹಿಯೇ ! ಬೇಗ ತೊಲಗು. (ಎಂದು ಹೊರಕ್ಕೆ ನೂಕುವನು.)

(ಕುಮುದಿನಿಯು ಕಣ್ಣೀರನ್ನೊರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವಳು.)

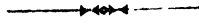
ಉತ್ತಾನ—ಪ್ರಿಯೇ! ಸ್ಮರಿಸು ಸ್ಮರಿಸು. ಅಧೀರಳಾಗಬೇಡ.

ಸುರುಚಿ—(ಬೇಸರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ) ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ! ನನಗೇನೋ ತಲೆ ನೋಯುತ್ತಿರುವುದು. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವಳು.)

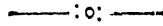
ಉತ್ತಾನ—ಆಃ! ಸುರುಚಿಯು ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗದೆ ಹೊರಟುಹೋದಳಲ್ಲ! ಇನ್ನೇನುಮಾಡಲಿ? (ಎಂದು ಉತ್ತಮನಕಡೆ ತಿರುಗಿ) ವತ್ಸ! ಬಾನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯಬಳಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. (ಎಂದು ಉತ್ತಮನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ಇಂತಿದು

ಧ್ರುವನಿಷ್ಕಾಸನವೆಂಬ ಎರಡನೆಯಂಕಂ.

ತ್ರೈತೀಯಾಂಕಂ.

(ಅನಂತರ ಧ್ರುವನೂ ಕುಮುದಿನಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಕುಮುದಿನಿ—(ಧ್ರುವನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸೆರೆಗಿನಿಂದೊರಸುತ್ತೆ) ಮಗುವೆ! ನಿಮ್ಮ ಬಲತಾಯಿಯ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಡವೆಂದು ನಾನೆಷ್ಟು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೂ ನನ್ನಮಾತನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ. ಈಗಲಾದರೂ ನಿನಗೆ ನನ್ನಮಾತು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತೋರಿತೇ?

ಧ್ರುವ—(ಕಣೀರರುತುಂಬಿ) ಕುಮುದಿನೀ! ನನ್ನನ್ನು ಜನನಿಯುಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗು.

ಕುಮುದಿನಿ—(ತೆರೆಯಕಡೆ ನೋಡಿ) ಮಗುವೇ! ಇದೋ, ದೇವಿಯು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವಳು.

(ಅನಂತರ ಸುನೀತಿಯ ಪ್ರವೇಶ.)

ಸುನೀತಿ—(ಧ್ರುವನನ್ನು ಕಂಡು ಸಡಗರದಿಂದ)

ಕಂ|| ಬಾರೈ ! ಸುಮಶರಸುಂದರ ! |

ಬಾರೈಗಂಭೀರ ! ಸುಗುಣಪಾರಾವಾರಾ ! ||

ಬಾರಮದೀಯ ಮನೋಹರ ! |

ಬಾರೈನ್ಮಯ ಸೌಖ್ಯಸಾರ ! ಬಾರಕುಮಾರಾ ! ||೧||

(ಎಂದು ಧ್ರುವನನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮುದ್ದಾಡಿ) ಮಗುವೆ ! ಇದೇಕೆ ನಿನ್ನ ಮುಖವು ಕಳೆಗುಂದಿರುವುದು ? ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿರುವುದೇಕೆ ? ಬೇಗ ಹೇಳು.

ಕುಮುದಿನಿ-ದೇವಿ! ಉತ್ತಮನನ್ನು ಕರೆತರಬೇಕೆಂದು ಸುರುಚಿಯು ನನಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದಳು. ಅದರಂತೆ ನಾನೂ ಬಾಲಕರೊಡನೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಉತ್ತಮನನ್ನು ಕರೆತರಬೇಕೆಂದು ಹೋದೆನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಕುಮಾರನು ಉತ್ತಮನೊಡನೆ ತಾನೂ ಸುರುಚಿಯ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಚಲಕೊಡಿದನು. ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದಿದ್ದರಿಂದ ಉಪಾಯಾಂತರವಿಲ್ಲದೆ ಕುಮಾರನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದೆನು. ಲೋಕಸ್ಯಭಾವವನ್ನರಿಯದ ಕುಮಾರನು ಉತ್ತಮನೊಡನೆ ತಾನೂ ಮಹಾರಾಜನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲು ದುಷ್ಟೆಯಾದ ಸುರುಚಿಯು ಅವನನ್ನು ಮನಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಕೋಪವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದಳು. ಸುರುಚಿಯ ಕಪಟೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ವಂಚಿತನಾದ ಮಹಾರಾಜನು ಕುಮಾರನನ್ನು ಬಯ್ದು ಅಂತಃಪುರದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ನೂಕಿದನು. ಕುಮಾರನು ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವನು.

ಸುನೀತಿ-(ದುಃಖದಿಂದ) ಏನು ! ಮಹಾರಾಜನು ಕುಮಾರನನ್ನು ಅಂತಃಪುರದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ನೂಕಿದನೇ ? ಆಹಾ ಮಗುವೇ! ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಳಾದ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲೇಕೆ ಜನಿಸಿದೆ ? ಸುರುಚಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಜನ್ಮಿಸಬಾರದಾಗಿದ್ದಿತೇ ? (ಎಂದು ಬಿದ್ದು ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗುವಳು.)

ಕುಮುದಿನಿ-ದೇವಿ ! ಸೈರಿಸು ಸೈರಿಸು. (ಎಂದು ಸಂತಪಿಸುವಳು.)

ಸುನೀತಿ-(ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡೆದ್ದು)

ಕಂ|| ಎನ್ನಯ ಪತಿಯಂಭೋಲವ್ವಾ |

ಭಿನ್ನಾತ್ಮರು ಮೆನ್ನತೆರದ ಹೃದಭಾಗ್ಯೆಯರುಂ ||

ಎನ್ನಯ ಸುತನಂ ಪೋಲ್ವಾ |

ಖಿನ್ನರು ಮಿಳೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಬೇಡಿನ್ನೆಂದು ||೨||

ಆ! ವತ್ಸ! ಧ್ರುವಕುಮಾರ! ನೀನು ಮಂದಭಾಗ್ಯೆಯಾದ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಪತಿಪ್ರೇಮಾನ್ವಿತೆಯಾದ ಬಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷೋಪ ಜೀವಿನಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಜನಿಯಿಸಬಾರದಾಗಿದ್ದಿತೇ? ಅಥವಾ ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆಯೇ ನಾನು ಲೋಕಾಂತರವನ್ನಾದರೂ ಸೇರಬಾರದಾಗಿದ್ದಿತೇ? ಅಯ್ಯೋ, ಈ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಗೆ ಸ್ಮರಿಸಲಿ?

ಧ್ರುವ—ಜನನೀ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಲಾಪವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ನಾನು ಯಾವ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಹಾರಾಜನು ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದನು?

ಸುನೀತಿ—ಮಗುವೇ! ಲೋಕಸ್ವಭಾವವನ್ನೇ ತಿಳಿಯದ ನಿನಗೆ ನಾನೇನುಹೇಳಲಿ?

ಧ್ರುವ—ಜನನೀ! ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳು ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜನಕನು ಸಹೋದರನಾದ ಉತ್ತಮನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ಬೇಗ ಹೇಳು.

ಸುನೀತಿ—ಮಗುವೇ! ಉತ್ತಮನು ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಸುರುಚಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಯಿಸಿದುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವುದು. ನೀನು ಪಾಪಿನಿಯಾದ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿರುವುದು.

ಧ್ರುವ—ನೀನು ಪಾಪಿವೈಯೆಂಬುದೂ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನು ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯೆಂಬುದೂ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು?

ಸುನೀತಿ—ಮಹಾರಾಜನು ನಿನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಉತ್ತಮನಿಗೆ ಯುವ ರಾಜ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಿತು.

ಧ್ರುವ—ಜನನೀ! ಹಾಗಾದರೆ ಉತ್ತಮನು ಯುವರಾಜನಾಗುವನೇ?

ಸುನೀತಿ—ಅಹುದು.

ಧ್ರುವ—ಸೋದರನಾದ ಉತ್ತಮನಂತೆ ನಾನೂ ಏಕೆ ಯುವರಾಜನಾಗಬಾರದು?

ಸುನೀತಿ—ಅಯ್ಯೋ! ಮಗುವೇ! ಪ್ರಸಂಚಜ್ಞಾನವೇ ಇಲ್ಲದ ನಿನಗೆ ನಾನೇನುಹೇಳಲಿ? ಉತ್ತಮನಂತೆ ನೀನು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಯುವರಾಜನಾಗಲಾರೆ.

ಧ್ರುವ—ಉತ್ತಮನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಂತಹ ಭಾಗ್ಯವು ಹೇಗೆ ಲಭಿಸಿತು?

ಸುನೀತಿ—ಮಗುವೇ! ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಕರ್ಮವಿಶೇಷದಿಂದ ಉತ್ತಮನಿಗೆ ದೈವಾನುಗ್ರಹವುಂಟಾಗಿ ಈ ಮಹತ್ವದವಿಯು ಲಭಿಸಿರುವುದು.

ಧ್ರುವ—ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಅಂತಹ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲವೋ?

ಸುನೀತಿ—ಮಹಾರಾಜನ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನೀನು ದೈವಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಸತ್ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದೂ ವಿಶದವಾಗುವುದು.

ಧ್ರುವ—ಜನನೀ! ಸತ್ಕರ್ಮವೆಂದರೇನು?

ಸುನೀತಿ—ಪರಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ, ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸ್ವಾರ್ಥತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಷ್ಟವೆಂದು ಚಿಂತಿಸದೆ, ದುಃಖವೆಂದು ಅಹಂಕಾರ ಪಡದೆ ನಿರಂತರವೂ ದೇವಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೇ ಸತ್ಕರ್ಮವೆಂದು ಹೆಸರು.

ಧ್ರುವ—ನಾನೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಾರದೇಕೆ?

ಸುನೀತಿ—ಮಗುವೇ! ಇದೇನೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಎಂತಹ ಬಲಶಾಲಿಗಳಿಗೂ ಕಷ್ಟಕರವಾದುದರಿಂದ ಮಹನೀಯರನೇಕರು ವಿಷಯಸುಖಗಳಿಗಾಕರವಾದ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿರ್ಮಾನುಪವಾದ ಅರಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಳೆಬಿಸಿಲುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ನಿದ್ರಾಹಾರಗಳನ್ನುಳಿದು ಹಗಲಿರುಳೆನ್ನದೆ ದೈವಧ್ಯಾನ ನಿರತರಾಗಿ ಶ್ರಮೆಪಡುತ್ತಿರುವರು. ಇನ್ನೂ ಐದು ವರ್ಷದ ಹಾಲುಹಸುಳೆಯಾದ ನಿನಗೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ.

ಧ್ರುವ—ಏನು! ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನನಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವೂ ಇರುವುದೇ?

ಕ೦|| ಕೊಡುಕೊಡು ವನಗಪ್ಪಣೆಯಂ |

ಸಡಗರದಿಂ ವನಕಪೋಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಹರಿಯಂ ||

ಪಡವೆವಭೀಷ್ಮಮನೀಗಳ್ |

ಬಿಡು ಸಂಶಯಮೇಕೆ ಮಡಿಗೆ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲಂ ||೩||

ಸುನೀತಿ—ಮಗುವೇ! ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು. ನೀನು ಸಾಹಸಿಯೇಸರಿ. ಆದರೆ ಘೋರವೃತ್ತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ಹಾಗೆ ಹೋದರೂ ಮನಸ್ಕೆಯ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ ನಿನಗೆ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಾರನು.

ಧ್ರುವ—ಜನನೀ! ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ನೀನೇ ನೋಡುವೆ. ಬೇಗ ನನ್ನನ್ನು ಆಶೀರ್ವಚನ ಕಳುಹಿಸು.

ಸುನೀತಿ—(ಕಣ್ಣೀರುತುಂಬಿ)ವತ್ಸ! ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ. ನೀನು ಮಾತ್ರ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡ.

ಧ್ರುವ—ಜನನೀ! ಇದೇಕೆ ಹೀಗೆ ನನ್ನನ್ನು ತಡೆಯುವೆ? ನಾನೂ ಯುವರಾಜಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ನಿನಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲವೋ?

ಸುನೀತಿ—ವತ್ಸ! ಪತಿಯಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತಳಾಗಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಮುಖ ಕಮಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೆ ಈ ಹಾಳಾದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವೆನು. ಈಗ ನೀನೂ ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದರೆ ನಾನು ಬದುಕುವುದು ಹೇಗೆ?

ಧ್ರುವ—ಜನನೀ! ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಜನಕನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಂತೆಯೂ, ನನಗೆ ಯುವರಾಜಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟುವಂತೆಯೂ, ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ವರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನು. ಅದುವರೆಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೈರಿಸು.

ಸುನೀತಿ—ವತ್ಸ! ಆರ್ಯಪುತ್ರನು ಇಂದಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಳೆಯಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವನು. ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ನೀನೇ ಯುವರಾಜಪದವಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವೆಯೆಂದು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಮೊದಲೇ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುವರಾದುದರಿಂದ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಯುವರಾಜನಾಗುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನೀನು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು.

ಧ್ರುವ—ಜನನೀ! ಈಗ ನೀನು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಕೊಡದಿದ್ದರೂ ನಾನುಬೇರೆ ನಿಲ್ಲತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಇದೊ ಹೊರಟೆ. (ಎಂದು ಹೊರಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವನು.)

ಸುನೀತಿ—(ಧ್ರುವನನ್ನು ತಡೆದು) ಮಗುವೇ! ಬಂದುಬಾರಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಮನವಾರೆ ಮುದ್ದಾಡುವೆನು. ಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟವಿದ್ದಂತೆ ಮಾಡು (ಎಂದು ಧ್ರುವನನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಮುದ್ದಿಸಿ) ಮಗುವೇ! ಮಂದಭಾಗ್ಯ ಯಾದ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದಲ್ಲವೆ ನಿನಗಿಂತಹ ಕಷ್ಟವು ಸಂಭವಿಸಿರುವುದು? ಬಳ್ಳಿಯದು ವಿಧಿಯಾಜ್ಞೆಯಿದ್ದಂತಾಗಲಿ, ವತ್ಸ! ಧ್ರುವಕುಮಾರ! ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ನಿನಗೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿ, ಹೋಗಿಬಾ. (ಎಂದು ಧ್ರುವನನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸುವಳು.)

ಧ್ರುವ—ವಾತೆ! ಅಳಬೇಡ. ನನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಶೀರ್ವಹಿಸು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ನನಗೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗುವಂತೆ ಆತನನ್ನು ನೀನೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು.

ಸುನೀತಿ—(ದುಃಖದಿಂದ) ಹಾ! ಕುಮಾರ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗುವೆಯಾ? (ಎಂದು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗುವಳು.)

ಧ್ರುವ—ಆಃ, ಜನನಿಯು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಭಂಗವನ್ನೇ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಇನ್ನು ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ಸುನೀತಿ—(ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲನೆದ್ದು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕನ್ನೂ ನೋಡಿ) ಆಃ, ಇದೇನು! ಕುಮಾರನು ಹೊರಟುಹೋದನಲ್ಲಾ! (ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿ) ಅಯ್ಯೋ, ಪತಿಯೂ ಪುತ್ರನೂ ಇಬ್ಬರೂ ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಇನ್ನೇನುಗತಿ, ಛೇಛೇ, ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಳಾದ ನಾನು ಇನ್ನು ಬದುಕಿರಬಾರದು. ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಪುಷ್ಕರಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು. (ಎಂದು ಎದ್ದುನಿಂತು) ಎಚ್ಚೆ! ಭಕ್ತಪರಾಧೀನನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ! ತರಳನಾದ ಧ್ರುವನು ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಮನೆಯನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನೂ ಸನ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರಿಸಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿರುವನು. ಅವ್ಯಾಜಕರುಣಾಮೂರ್ತಿಯಾದ ನೀನು ಅವನಲ್ಲಿ ಕರುಣಿಸಿಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗು.(ಎಂದು ಕೈಮುಗಿದು)

ಕಂ|| ಅರಿಯದ ಪಾಲ್ಪಸುಳಿಗಡಾ |

ತರಳಂ ಧ್ರುವನಿಂದು ಕಾಡಿನೋಳು ನಿನ್ನಡಿಯಂ||

ಪರಿಚರಿಸೆ ಪೋದನವನಂ ।

ಪೊರೆ ನೀಂ ಗೋವಿಂದ ! ಭಕ್ತಜನತಾವಂದಾ ! ॥೪॥

(ಎಂದು ಅಳುತ್ತೆ) ಎಲೈ, ಅರಣ್ಯಾಭಿನಾನದೇವತೆಗಳಿರಾ ! ಹತಭಾಗನಿಯಾದ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಜನ್ಮಾರಭ್ಯ ಸುಖವೆಂಬುದನ್ನೇ ಅರಿಯದೆ ಜನಕನಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತನಾಗಿ, ತ್ರೀಮುನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ನಂಬಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಧ್ರುವನನ್ನು ಈದಿನ ನಿಮ್ಮ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವೆನು. ನೀವಾದರೂ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯಪುತ್ರನಂತೆ ನಿಷ್ಕರುಣರಾಗದೆ ಅವನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ;

ಕಂ|| ಎಲೆ ವನದೇವತೆಗಳಿರಾ ! ।

ಎಲೆ ದಿಕ್ಷತಿಗಳಿರ ! ಮೆರೆವ ತರುಲತೆಗಳಿರಾ ! ॥

ಒಲವಿಂಧ್ರವನಂ ಪೊರೆವುದು ।

ಸಲೆ ನಿಮ್ಮಯ ತನಯನೆಂದು ಮುದ್ದಿಸುತ್ತನಿಶಂ ॥೫॥

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ಶ್ಲೋ|| ನಂದಾತ್ಮಜಾಯ ನರಕಾಸುರಶಾತ್ರವಾಯ ।

ನಾಸಾತಿರೋಹಿತ ಸುಚಂಪಕ ಕುಟ್ಟಲಾಯ ॥

ನಾರಾಯಣಾಯ ನತಸಂತತಿರಕ್ಷಣಾಯ ।

ನಾಗೇಂದ್ರಭೀತಿ ಹರಣಾಯ ನಮೋನಮಸ್ತೇ ॥೬॥

ಸುನೀತಿ-(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಇದೇನು ! ಹರಿಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಯಾರು ?

ಕುಮುದಿನಿ--ದೇವಿ ! ದೇವರ್ಷಿಗಳಾದ ನಾರದರು ಇತ್ತ ಕಡೆ ದಯೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಸುನೀತಿ--(ಸಂತೋಷದಿಂದಲೂ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದಲೂ) ಕುಮುದಿನಿ ! ಅವರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಹಿರಣ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸು. (ಎಂದು ಬಾಗಿಲಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವಳು.)

(ಆಗ “ ನಂದಾತ್ಮಜಾಯ ” ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೆ ನಾರದನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಸುನೀತಿ--(ವಿನಯದಿಂದಲೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ) ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ ಅಭಿವಂದಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು.)

ನಾರದ—ಸಮಸ್ತ ಸನ್ಮಂಗಳಾನಿಭವಂತು (ಎಂದು ಹರಸುವನು.)

ಸುನೀತಿ—ಪೂಜ್ಯರೇ! ಈದಿನ ತಮ್ಮ ಚರಣಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ಸಫಲವಾಯಿತು. ತಮಗೆ ಸುಖಾಗಮನವೆ? ಇತ್ತ ಕಡೆ ದಯೆಮಾಡಿಸಿದ ಕಾರಣವೇನು ?

ನಾರದ—ವತ್ಸೇ! ಹಗಲಿರುಳೂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ವಿಲಾಸಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಲೋಕತ್ರಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ನಾನು ಈದಿನ ಇತ್ತ ಕಡೆ ಬಂದೆನು. ಮಹಾರಾಜನಾದ ಉತ್ತಾನಪಾದನು ನಿನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿರುವುದನ್ನೂ ಧ್ರುವನು ತಪಸ್ಸಿಗೋಸ್ಕರ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವುದನ್ನೂ ನೀನು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವುದನ್ನೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಬಲ್ಲೆನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ, ಧ್ರುವನಿಗೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗುವನು. ಅವನಿಗೆ ಮಾಹಿಪ್ತತೀನಗರದ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವು ಆಗುವುದು. ಮಹಾರಾಜನಾದ ಉತ್ತಾನಪಾದನಿಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಂತೆಯೇ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವುದು. ನೀನು ಅಧೀರಳಾಗದೆ ನಿರಂತರವೂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಎಂದಿನಂತೆ ಪತಿಪರಾಯಣೆಯಾಗಿರು.

ಸುನೀತಿ—ಪೂಜ್ಯರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ನಾರದ—ವತ್ಸೇ! ಇನ್ನೊಂದುಬಾರಿ ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುವೆನು.

(ಎಂದು ಎದ್ದು)

ಕರಿಣೀವೃತ್ತ || ಕರುಣಾಕರ ಕಮಲಾವರ ಸುಗುಣೋತ್ಕರರುಚಿರಾ |

ಪರಿಪಾಲಯ ವಿಬುಧಾಶ್ರಯ ಮುನಿಸಂಚಯ ಸದಯಾ ||

ಸುರಸೇವಿತ ವಿವತಾಸುತ ಗಮನೇಪ್ಸಿತ ವರದಾ |

ವರವೈಭವ ಕರಿಪುಂಗವ ನುತಮಾಮವ ಸತತಂ ||೨||

(ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ಸುನೀತಿ—ಕುಮುದಿನಿ! ದೇವಾಲಯದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ಕುಮುದಿನಿ—ದೇವಿ! ಹೀಗೆ ಚಿತ್ತವಿಸು. (ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು.)

ಇಂತಿದು

ಧ್ರುವ ತಪೋವನಾಭಿಗಮನವೆಂಬ

ಮೂರನೆಯಂಕಂ.

ಚ ತ್ರು ಥ್ವಂ ಕಂ .

(ಅನಂತರ ಸುರುಚಿಯ ಪ್ರವೇಶ)

ಸುರುಚಿ—ಆಃ, ಆ ಕೇಡಿಗಳಾದ ಸುನೀತಿಯನ್ನು ರಾಜವಾಸದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಿಸಿ, ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಅನಳಲ್ಲಿ ಮಿತಿಮೀರಿನ ಆಗ್ರಹ ವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವೆನಾದರೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಶಾಂತಿ ಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆರ್ಯಪುತ್ರನು ಯುವರಾಜಪದವಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಉತ್ತಮಕುವಾರನಿಗೆ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿರುವನು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಆತನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆಯಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾನು ಹೇಗಾದರೂ ಆ ದುಷ್ಟನಾದ ಧ್ರುವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರೆ ಯುವರಾಜಪದವಿಯು ನನ್ನ ಕುವಾರನಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದು. ಅನಂತರ ಆ ಕೆಟ್ಟ ಸನತಿಯು ಆರ್ಯಪು ತ್ರನ ಅನುರಾಗಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗುವಳುಭವವೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಆಸ್ಥಾನದ ವೈದ್ಯನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ವಿಷವನ್ನು ಉಪಾಯಾಂತರದಿಂದ ತೆಗೆ ದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ನನ್ನ ಆಸ್ಥಳಾದ ವೇತ್ರನತಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದೆನು. ಅವಳು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಬಾರಲಿಲ್ಲ. (ಎಂದು ತೆರೆಯುಕಡೆ ತಿರುಗಿ) ಇದೋ, ಬರುತ್ತಿರುವಳು.

(ಅನಂತರ ವೇತ್ರನತಿಯ ಪ್ರವೇಶ)

ವೇತ್ರನತಿ—ದೇವಿ! ಆಸ್ಥಾನದ ವೈದ್ಯನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಾದ ವಿಷವನ್ನು ಕದ್ದು ತಂದಿರುವೆನು. (ಎಂದು ತೋರಿಸುವಳು.)

ಸುರುಚಿ—ಎಲೆ ವೇತ್ರನತಿ! ಈಗಲೇ ಅಡಿಗೆಯಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ವಿಷವನ್ನು ಭಕ್ಷ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೆರಸಿ ಬೇರೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದಿಡು.

ವೇತ್ರನತಿ—ದೇವಿಯು ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಂತೆ

(ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವಳು.)

(ಅನಂತರ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ವಿದೂಷಕನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ವಿದೂಷಕ—ದೇವಿ! ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಲ್ಲಿರುವನು ?

ಸುರುಜಿ—ಆರ್ಯಕಪಿಂಜಲನೇ! ನಾರದರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತೆ
ಗಂಧರ್ವಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವನು.

ವಿದೂಷಕ—ದೇವಿ! ಈಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಕೂಡದೋ?

ಸುರುಜಿ—ಈಗ ನೀನು ಆರ್ಯಪುತ್ರನನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿರುವ
ಕಾರ್ಯವೇನು?

ವಿದೂಷಕ—ಯಾರೆಪ್ಪು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದರೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಸದೆ ಧ್ರುವ
ಕುಮಾರನು ಅರಣ್ಯಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಈ ವಿಚಾರ
ವನ್ನು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಸುರುಜಿ—(ಸ್ವಗತ) ಈಗಲೀಗ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವು ಅರ್ಥಭಾಗ
ಸಫಲವಾಯಿತು. (ಎಂದು ಪುಕಾಶಂ) ಎಲೈ ಕಪಿಂಜಲನೇ! ಮೂಢ
ನಾದ ಧ್ರುವನು ಮಹಾರಾಜನನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಂದಿಸಿ
ಮೇರೆದಿಟ್ಟ ಮಾತನಾಡಿದುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜನೇ ಅವನನ್ನು ಪಟ್ಟಣದಿಂದ
ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆರ್ಯಪುತ್ರನನ್ನು ನಾನೆಷ್ಟುಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿ
ಸಿಕೊಂಡರೂ ಆತನಿಗೆ ಧ್ರುವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಯೆಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಐದು
ವರ್ಷದ ಹಸುಳೆಯಾದ ಧ್ರುವನಿಗೆ ಅವನ ತಾಯಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ
ಇಂತಹ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ದಂಡನೆಯೂ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು.
ನಾನು ನಾರದರೊಡನೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಆರ್ಯಪುತ್ರನಿಗೆ ಧ್ರುವ
ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿರು
ವೆನು. ಈಗ ನೀನು ಆರ್ಯಪುತ್ರನೊಡನೆ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನೆತ್ತಿದರೆ
ಕೋಪವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರು.

ವಿದೂಷಕ—ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಹೋಗಿ ನಿದ್ರಿಸುವೆನು.

(ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ಸುರುಜಿ—ಆ! ಆ ಕೆಟ್ಟವನಿಗಿರುವಂತೆಯೇ ಧ್ರುವನಿಗೂ ಎಷ್ಟು
ಚಲವಿರುವುದು. ಆರ್ಯಪುತ್ರನು ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂತಃಪುರದಿಂದ
ಹೊರಕ್ಕೆ ನೂಕಿದಮಾತ್ರವೇ ಅಪಮಾನವಾಯಿತೆಂದೆಣಿಸಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗ
ಬೇಕಾದರೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸೆಷ್ಟು ಯವೆಷ್ಟಿರಬಹುದು! ಈ ಚಿಕ್ಕವನು

ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪವಿರುವಾಗ ಮುಂದೆ ಅವನು ದೊಡ್ಡವನಾಗಿ ಬಾಳುವುದಾದರೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಉತ್ತಮಕುಮಾರನನ್ನೂ ಜೀವದಿಂದಿರಿಸಿರುವನೇ? ನಾನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಈಗಲೇ ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟರೆ ಯಾರೂ ನನ್ನಮೇಲೆ ಅನುವಾನ ಪಡಲಾರರು. ಅವನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋರತುಹೋದುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ವ್ಯಸನವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತ, ಅವನಲ್ಲಿ ಕನಿಕರಗೊಂಡು ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಂತೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಈಗ ವೇತ್ರವತಿಯು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿರುವ ವಿಷಮಿಶ್ರವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವೆನು. ಅನಂತರ ನನ್ನ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುವ ಅಂಕುರವು ನಿರ್ಮೂಲವಾಗುವುದು. ಇದೇ ಸರಿ. (ಎಂದು ತೆರೆಯಕಡೆ ತಿರುಗಿ) ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ! ಇತ್ತಬಾ.

ವೇತ್ರವತಿ-(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಬಡತಿಯೇ! ಏನಪ್ಪಣೆ.

ಸುರುಚಿ-ಜೇಗ ಹೋಗಿ ಕಪಿಂಜಲನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ವೇತ್ರವತಿ-ಅಪ್ಪಣೆ. (ಎಂದು ಹೋಗಿ ವಿದೂಷಕನನ್ನು ಕರೆತರುವಳು)

ಸುರುಚಿ-ಆರ್ಯಕಪಿಂಜಲನೇ! ಧ್ರುವನು ಯಾವವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋದನೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲೆಯಾ?

ವಿದೂಷಕ-ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆನು.

ಸುರುಚಿ-ಹಾಗಾದವಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಕ್ಷ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ಬಂದರೆ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನು. ಅದನ್ನಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡು. ಸುಕುಮಾರನಾದ ಧ್ರುವನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಕಪ್ಪಗಳನ್ನು ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನು?

ವಿದೂಷಕ-ದೇವಿ! ಮೊದಲು ನನಗೆ ಭೋಜನವಾಡಿಸು. ಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವೆನು.

ಸುರುಚಿ-ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. (ಎಂದು ವೇತ್ರವತಿಯು ಕಡೆ ತಿರುಗಿ)

ಎಲಾ! ಕಪಿಂಜಲನಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಮೀಸಲಾಗಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟಿರುವ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಧ್ರುವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸು. (ಎಂದು ಕಣ್ಣುಸನ್ನೆ ಮಾಡುವಳು.)

ವೇತ್ರವತಿ—ಬಡತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಂತೆ (ಎಂದು ವಿದೂಷಕನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಳು)

ಸುರಜಿ—ಈಗ ನಾನು ಏನೂ ಅರಿಯದವಳಂತೆ ಆರ್ಯಪುತ್ರನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವಳು)

(ಅನಂತರ ನಾರದನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಉತ್ತಾನಪಾದನ ಪ್ರವೇಶ.)

ನಾರದ—ಎಲೈ! ಮಹಾರಾಜನೆ! ಧರ್ಮಿಷ್ಠನಾದ ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ವಿಸತ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎಂತಹ ಧೀರನ ಮನಸ್ಸಾದರೂ ಕರಗದಿರದು.

ಉತ್ತಾನ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದುಃಖವೆಂಬುದನ್ನು ಕನಸಿನಲ್ಲಾದರೂ ಕಾಣದೆ ಸಂತೋಷಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ನನಗೆ ವಿಸತ್ತುಗಳೆಂದರೇನು? ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವುದಲ್ಲ.

ನಾರದ—ಮಹಾರಾಜನೇ! ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ವಾದಾಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಶಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅದ್ವಿತೀಯನಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಹುಸಂಕಟವೇ ಉಂಟಾಗಿರುವುದಲ್ಲವೆ?

ಉತ್ತಾನ—ಪೂಜ್ಯರೇ! ನನ್ನ ಹಿರಿಯಹೆಂಡತಿಯೂ ಅವಳ ಮಗನೂ ಅವಿಧೇಯರಾಗಿದ್ದ ಮಾತ್ರವೇ ನನಗುಂಟಾದ ಕೊರತೆಯೇನು? ಯೋಗ್ಯಳಾದ ಸುರಜಿಯೂ ಅವಳ ಮಗನೂ ನನ್ನವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣಪ್ರೇಮವುಳ್ಳವರಾಗಿರುವರಲ್ಲ!

ನಾರದ—ಮಹಾರಾಜನೇ! ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ, ಅವಳೂ ಅವಳ ಮಗನೂ ಜಿರಜೀವಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವೆಯೋ?

ಉತ್ತಾನ—ಪೂಜ್ಯರೇ! ನಿರಂತರವೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸುರಜಿಯೊಡನೆಯೇ ಇರುವ ನನಗಿಂತ ತನಗೆ ಅವಳ ಗುಣಾಪಗುಣಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದೇ? ಅದೂ ಇರಲಿ, ಈ ಅಸ್ಥಿರವಾದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ತಾನೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವರು?

ನಾರದ—ಮಹಾರಾಜನೇ! ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀನೇಕೆ ಮೊದಲು ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿದ್ದೆ?

ಉತ್ತಾನ-ಪೂಜ್ಯರೇ! “ಅಪುತ್ರಸ್ಯ ಗರ್ತಿನಾಸ್ತಿ” ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪುತ್ರನನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿತಮ್ಮ ಅಶೀರ್ವಚನಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪುತ್ರವಂತನಾದೆನು. ಈಗ ಆ ಧ್ರುವನಂತೂ ದುರ್ಮಾರ್ಗಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋರಟುಹೋದನು. ಉತ್ತಮಕುಮಾರನೊಬ್ಬನು ಸದ್ಗತಿದಾಯಕನಾಗಲಾರನೇ? ನನಗೆ ವ್ಯಸನವೇನು?

ನಾರದ-ಮಹಾರಾಜನೇ! ಧ್ರುವನೇ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಅಶೀರ್ವಚನಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪುತ್ರನಲ್ಲದೆ ಉತ್ತಮನಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಧ್ರುವನೇ ನಿನಗೆ ಸದ್ಗತಿದಾಯಕನು.

ಉತ್ತಾನ-ಪೂಜ್ಯರೇ! ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಫಲವನ್ನು ಸುರಜಿಯೇ ಭಕ್ಷಿಸಿದಳಲ್ಲದೆ ಸುನೀತಿಯಲ್ಲವಲ್ಲ?

ನಾರದ-ಮಹಾರಾಜನೇ! ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ತಪ್ಪು. ಫಲವನ್ನೇನೋ ಸುರಜಿಯು ಭಕ್ಷಿಸಿದಳಾದರೂ ಸಾರಭೂತವಾದ ಓಟಿಯನ್ನು ಸುನೀತಿಯೇ ಭಕ್ಷಿಸಿದಳು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಅನುಗ್ರಹವು ಸುನೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದಾದುದರಿಂದಲೇ ಧ್ರುವನು ಸಿ ರಜೀವಿಯಾಗಿ ಜನ್ಮಿಸಿರುವನು, ಸುರಜಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಉತ್ತಮನು ಅಲ್ಪಾಯುವಾಗಿ ಜನ್ಮಿಸಿರುವನು. ಇಂದಿಗೆ ಎಂಟನೆಯದಿನ ಉತ್ತಮನು ಸರ್ಪದಪ್ಪನಾಗಿ ಮೃತನಾಗುವನು. ಸುರಜಿಯ ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮೃತಳಾಗುವಳು. ನೀನು ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂಬುವಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈಗಲೇಹೋಗಿ ಧ್ರುವನನ್ನು ಕಾಡಿನಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಮುಂದೆ ಅನೇಕಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವೆ.

ಉತ್ತಾನ-(ದುಃಖದಿಂದ) ಏನು ಉತ್ತಮನು ಸತ್ತುಹೋಗುವನೇ! ಹಾ, ವಿಧಿಯೇ! (ಎಂದು ಕೆಳಗೆಬಿದ್ದು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗುವನು)

ನಾರದ-ಈಗ ನಾನುಹೋಗಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಪಡುತ್ತಿರುವ ಧ್ರುವನನ್ನು ಸಂತವಿಸಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ಅಡಿಯಿಟ್ಟು ಮೇಲೆನೋಡುತ್ತೆ)

ಶ್ಲೋಕ|| ಭಜರೇಮಾವಸ! ಗೋವಿಂದಂ |

ಅಜಮತವಾವತ ಸುಖಕಂದಂ ||

ಭುಜಬಲ ವಿಜಿತಾನುರಬ್ಧ್ಯಂದಂ ।

ದ್ವಿಜಪತಿಗತಿ ಕಲಿತಾನಂದಂ ॥೧॥

(ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

ಉತ್ತಾನ—(ಜೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲನೆದ್ದು) ಆ! ಎಂತಹಪ್ರಮಾದ ವುಂಟಾಯಿತು ? ಉತ್ತಮನು ಮೃತನಾಗುವನೇ ! ಆದರೆ ಇನ್ನು ನನಗೆ ಗತಿಯಾರು ? ಪೂಜ್ಯರಾದ ನಾರದರ ಮಾತಿನಂತೆ ಸುನೀತಿಯೇ ಯೋಗ್ಯಳೆಂದು ತೋರುವುದಲ್ಲ ! ಆ ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಸತ್ಯವನ್ನಾಡುವರೇ ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಮಂತ್ರಿಯಾದ ನಿಪುಣಕನು ಸುರುಜೆಯನ್ನು ಕಪಟೆಯೆಂದು ಹಲವುಬಾರಿ ಹೇಳಿದ್ದನಾದರೂ ನಾನವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದೆನು. ಈಗ ಅವಳೇ ಕಪಟೆಯೆಂದು ತೋರುತ್ತಿರುವುದು. ಸುನೀತಿಗೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ, ಅವಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಯಿಸುವವನೇ ನನಗೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗುವನೆಂದೂ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದರಾದರೂ, ಸುರಜೆಯ ಮಾಯೋಪಾಯದಿಂದ ನಾನವರ ಮಾತನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ್ದೆನು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಅನುಗ್ರಹವು ಸುನೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಅವಳಿಗೆ ಆ ಅಭಿಮಂತ್ರಿತಫಲದ ಓಟೆಯು ಲಭಿಸಿತು. ಇನ್ನು ಈ ಕಪಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತ್ರಜಿಸಬೇಕು. ಅವರ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನು ಅವರವರೇ ಹೊಂದುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ನಾನೇಕೆ ವ್ಯಸನಪಡಲಿ. ಈಗಲೇ ಸುನೀತಿಯುಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಧ್ರುವನನ್ನು ಕರೆತರುವೆನು (ಎಂದು ಎದ್ದುನಿಂತು) ಆಯ್ಯೋ, ಸುನೀತಿಗೆ ಹಲವುಬಗೆಯಾಗಿ ಅಪಕಾರವನ್ನೇ ಸಡೆಯಿಸಿರುವ ನಾನು ಈಗ ಹೇಗೆತಾನೇ ಅವಳಿಗೆ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿ. (ಎಂದಾಲೋಚಿಸಿ) ಆ ವಿಧಿಯೇ ! ನನಗೆಂತಹ ಸಂಕಟವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರುವೆ ? ಅಥವಾ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನೇಕೆ ನಿಂದಿಸಲಿ ? ಇದು ನನ್ನ ಅಪರಾಧವೇ ಅಲ್ಲವೆ ? ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡರನ್ನು ಮದುವೆಯಾದವನ ಅವಸ್ಥೆಯೆಲ್ಲ ಹೀಗೆಯೇಸರಿ ;

ಕಂ|| ಸುದತಿಯರ ನೀರ್ವರಂ ಬಹು ।

ಮುದದಿಂ ಕೈವಿಡಿಯಲೊಂದೆ ಕಾಲದೊಳಮುವಾ ॥

ಮದಿಸಿವೇರಡಾನೆಗಳಂ ।

ಪದವಿಂದೇರುತ್ತೆ ಚರಿಪವಂತಿರೆ ಕಿಡುವಂ ॥೨॥

(ಎಂದು ತೆರೆಯಕಡೆ ತಿರುಗಿ) ಯಾರಲ್ಲಿ ?

ದ್ವಾರಪಾಲಕ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಏನಪ್ಪಣೆ ?

ಉತ್ತಾನ—ಶಿಶಿರೋದ್ಯಾನದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ದ್ವಾರಪಾಲಕ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಹೀಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕು.

(ದ್ವಾರಪಾಲಕನೊಡನೆ ಉತ್ತಾನಪಾದನು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

(ಅನಂತರ ಸುರುಚಿಯು ಪ್ರವೇಶ.)

ಸುರುಚಿ—(ಸ್ವಗತಂ) ಇದೇನು ! ನಾನು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡರೂ ಕಾಣದವನೆಂತೆ ಮಹಾರಾಜನು ಹೊರಟುಹೋದನು ! ಧ್ರುವನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ ವಿಷಯವು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದಲಾ ! (ಎಂದು ತೆರೆಯಕಡೆ ತಿರುಗಿ) ಯಾರಲ್ಲಿ ?

(ವೇತ್ರವತ್ತಿಯು ಪ್ರವೇಶ.)

ಸುರುಚಿ—ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ ! ಮಹಾರಾಜನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು ?

ವೇತ್ರವತಿ—ದೇವಿ ! ಶಿಶಿರೋದ್ಯಾನದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಹೋದನು.

ಸುರುಚಿ—(ಸ್ವಗತಂ) ಆಃ, ಇನ್ನು ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಧ್ರುವನಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಅಭಿನವಾನವಿದ್ದು ದರಿಂದಲೇ ಈಗ ಸುನೀತಿಯು ಬಳಗೆ ಹೋಗಿರುವನು. ಈಗ ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಧ್ರುವನನ್ನು ಕಾಡಿನಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು. ಅನಂತರ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವು ಕಡಮೆಯೂ ಆಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಧ್ರುವನನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಹರಿಸುವುದೊಳ್ಳೆಯದು. ಈಗ ನಾನು ಕಪಿಂಜಲನೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವ ವಿಷಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಧ್ರುವನು ತಿನ್ನುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಈಗೇನುಮಾಡಲಿ ? (ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ) ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ ! ದುರೋದರನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ವೇತ್ರವತಿ—ಬಡತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಂತೆ.(ಎಂದು ಹೋಗಿ ದುರೋದರನನ್ನು ಕರೆತರುವಳು.)

ಸುರುಚಿ—ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ ! ಉತ್ತಮಕುಮಾರನನ್ನು ಉಪವನದ ಬಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಆಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾ.

ವೇತ್ರವತಿ—ಅಪ್ಪಣೆ. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವಳು.)

ದುರೋದರ—ಬಡತಿಯೇ! ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿದ ಕಾರಣವೇನು?

ಸುರುಚಿ—ಎಲೈ, ದುರೋದರನೇ! ಆ ಧ್ರುವನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ. ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈಗ ತಕ್ಕ ಸಮಯವು ಲಭಿಸಿರುವುದು. ನೀನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ಸಹಾಯಶೂನ್ಯನಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವ ಆ ದುಷ್ಟನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಬರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪಾರಿತೋಷಿಕವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು.

ದುರೋದರ—ಅಪ್ಪಣೆ.

ಸುರುಚಿ—ಎಲೈ! ಹಾಗಾದರೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಂದು ಖಡ್ಗವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವೆನು. (ಎಂದು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು.)

ದುರೋದರ—ಸುರುಚಿಯು ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆ ದುಷ್ಟನನ್ನು ನಾನು ಸಂಹರಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಉತ್ತಮಕುಮಾರನೇ ಯುವರಾಜನಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಉತ್ತಮಕುಮಾರನಿಗೆ ಯುವರಾಜಪದವಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವುದು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರೆ ನನಗೆ ಯಾವವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ನ್ಯೂನತೆಯಿರಲಾರದು. ಭಾಪುಭಾಪು. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಪತ್ನೀಪುತ್ರಾದಿಗಳ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸರಿಯುಂಟೆ?

ಸುರುಚಿ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಈ ಖಡ್ಗವನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸು. (ಎಂದು ಕೊಡುವಳು.)

ದುರೋದರ—ಅಪ್ಪಣೆ. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ಸುರುಚಿ—ಈಗ ನಾನು ಹೋಗಿ ಗಂಗಾಪೂಜೆಯ ನೆವದಿಂದ ನನ್ನ ಸಖಿಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪವನಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರೊಡನೆ ವಿನೋದವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತ ನನ್ನ ಶತ್ರುವಿನಾಶದಿಂದುಂಟಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನುನುಭವಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವಳು.)

ಇಂತಿದು

ಉತ್ತಮವಾದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪನಿರೂಪಣಮೆಂಬ

ನಾಲ್ಕನೆಯಂಕಂ

ಸಂಚೇವಾಂಕಂ.

(ಅನಂತರ ಧ್ರುವನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಧ್ರುವ-ಕಂ || ಅಡಿಯೊಳ ನಟ್ಟಿದು ಮುಳ್ಳುಳ್ |
 ತಡೆದಪುದಿಂದೆನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಂ ಕಳ್ತಲೆ ತಾಂ ||
 ಫಡಫಡ ಮಾನಸಕತಿಭಯ |
 ಮಡಸಿರ್ಪುದು ಸೈಸಲಾರೆನೀ ಸಂಕಟಮಂ ||೧||

ಆಃ! ನಾತೆಯು ಬೇಡವೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ತಡೆದರೂ ಅವಳ ನಾತನ್ನು
 ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು. ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಾದರೂ ಕತ್ತಲೆಯು ತಾನೇ
 ತಾನಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಚಳಿಯು ಸಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
 ಎತ್ತೆತ್ತಲೂ ಭಯಂಕರಗಳಾದ ಶಬ್ದಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಭೀತಿಯನ್ನೇ
 ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುವು. ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಂತು
 ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನೋಡಲಿ? ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಬಂದು
 ದೀಪವನ್ನಾದರೂ ತಂದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.
 (ಎಂದು ಮೇಲೆ ನೋಡಿ) ಎಲೈ! ಅನಾಥರಕ್ಷಕನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ!

ಕಂ || ಎಲ್ಲಿದ್ದೆವೆ? ಜಲಜಾಂಬಕ ! |
 ಎಲ್ಲಿದ್ದೆವೆ? ಸಕಲಲೋಕ ಸಂರಕ್ಷಕ ! ನೀ ||
 ನೆಲ್ಲಿದ್ದೆವೆ? ಭಯಹಾರಕ ! |
 ಎಲ್ಲಿದ್ದೆವೆ? ಸೊಲ್ಲಿಸೆನ್ನೊಳೆಲೆಯದುತಿಲಕಾ ! ||೨||

ಆಃ! ಅನ್ಯಾಜಕರುಣಾಮೂರ್ತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರು ನಿನಗಿರುವುದೆಂದು
 ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ಹೇಳಿದ್ದಳಲ್ಲ! ಬಾಲಕನಾದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣ
 ಬೇಕೆಂದು ಇಷ್ಟು ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೂ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ದಯೆ
 ಯಿಡದೆ ಕಠಿನ ಹೃದಯನಾಗಬಹುದೇ? ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು
 ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಯಿತೇ? (ಎಂದು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ) ಈ ಕಾಡಿ
 ನಲ್ಲಿ—ಈ ಭಯಂಕರವಾದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀನೆಲ್ಲಿರುವೆಯೆಂಬುದು ನನಗೆ
 ತಿಳಿಯದು. ಈಗೇನುಮಾಡಲಿ? (ಎಂದು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊಸಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ)
 ಛೇ! ಛೇ! ಹಾಳಾದ ನಿದ್ರೆಯುಬೇರೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಬಳ್ಳೆಯದು. ಬೆಳಕುಹರಿಯುವವರೆಗೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುವೆನು.
(ಎಂದು ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವನು.)

(ಅವಂತರ ನಾರದನ ಪ್ರವೇಶ.)

ನಾರದ—ಶ್ಲೋ || ರಾಜೀವರವ್ಯವಯನಾಯ ರಮಾಪ್ರಿಯಾಯ |
ರಾಜಾಧಿರಾಜನುತವೈಭವರಂಜಿತಾಯ ||
ರಾತ್ರಿಂಚರೇಶಹತಕಾನುಜ ರಕ್ಷಕಾಯ |
ರಾವನಾಯ ರಾಗರಹಿತಾಯ ನಮೋನಮಸ್ತೇ ||೩||

ಆಃ! ಸುಕುನಾರನಾದ ಧ್ರುವನು ಈ ಕಠಿನವಾದ ನೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಉತ್ತಮನಾದರೋ ರಾಜಯೋಗ್ಯವಾದ ಹಂಸ ತೂಲಿಕಾತಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಧ್ರುವನು ಉತ್ತಾನ ಪಾದನ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವನು. ಉತ್ತಮನು ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವನು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಧ್ರುವನ ಯೋಗವು ಮಾತ್ರ ಉತ್ತಮನಿಗೆ ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ ;

ಕಂ || ಅಂದು ವಿಭೀಷಣ ರಾವಣ |
ರೊಂದೆಡೆಯೊಳೆ ಜನಿಯಿಸಿದೊಡುಂ ಸಂಮುದಮಂ ||
ಬೊಂದಿದವಲೆ ವಿಭೀಷಣ |
ನಂದಂಮಿಗೆಮರೆದ ರಾವಣಂ ದುರ್ಗತಿಯಂ ||೪||

ಈ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಸುಳ್ಳೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನೋಡುತ್ತಲೂ ಕೇಳುತ್ತಲೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಮಾನವರು ರಾಗಾದಿಗಳಿಗೆ ವಶರಾಗಿ ನರಲುತ್ತೆ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಾರವಿಂದವನ್ನೇ ಮರೆತುಹೋಗುತ್ತಿರುವ ರಲ್ಲ. ಕಷ್ಟ ಕಷ್ಟ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ, ಪರೋಪಕಾರ, ದೈನಭಕ್ತಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅಹಂಕಾರ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ, ನಾಸ್ತಿಕತೆ ಇವುಗಳೇ ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತಿರುವುವು. ಪ್ರಜಾಪಾಲಕನಾದ ಈ ಉತ್ತಾನಪಾದನ ರಾಜವಾಸದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೃತ್ಯಗಳೆ ಅತಿಘೋರವಾಗಿರುವಾಗ ಉಳಿದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ? ಚಿಃ, ಚಿಃ, ಆ ದುಷ್ಕೃತಾದ ಸುರುಚಿಯು ಈ ಹಾಲ ಹಸುಳೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು! ಆಯೋ ಪಾಪಿ! ಸುರುಚಿ!

ನಿನಗೆ ಈ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯೇಕೆ ಹುಟ್ಟಿತು ? ಅಥವಾ ಇದು ನಿನ್ನ ದೋಷವಲ್ಲ, ಆ ವಿಸತ್ಕರವಾದ ಅಸೂಯೆಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರೇರಿಸಿರುವುದು. ಬಳ್ಳೇ ದಿರಲಿ, ನಾರದನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಕಾಣೆಯೆಂದು ತೋರುವುದು. ಮಾಹಿಷ್ವತೀನಗರದ ಯುವರಾಜಪದವಿಯು ಧ್ರುವನಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದೋ ಉತ್ತಮನಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದೋ ನೋಡೋಣ (ಎಂದು ಮುಂದೆಬಂದು, ಧ್ರುವನನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿ) ಎಲೈ, ಮಗುವೇ ! ಏಳುಏಳು.

ಧ್ರುವ—(ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊಸಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಹೊರಳಾಡುವನು.)

ನಾರದ—ಮಗುವೆ ? ನೀನು ಯಾರು ? ಈ ಘೋರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ನೀನು ಮಲಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ಧ್ರುವ—(ಎದ್ದು ನಿಂತು) ಎಲೈ ಮಹನೀಯರೇ ! ನಾನು ಮಾಹಿಷ್ವತೀನಗರದರಸನಾದ ಉತ್ತಾನಪಾದನ ಮಗ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಧ್ರುವಕುಮಾರನೆಂದು. ನಾನು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು. ತಮಗೇನಾದರೂ ಆತನಿರುವ ಸ್ಥಳವು ತಿಳಿದಿರುವುದೇ ?

ನಾರದ—ಮಗುವೇ ! ಆ ನಾರಾಯಣನಿಂದ ನಿನಗಾಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಕಾರ್ಯವು ಯಾವುದು ?

ಧ್ರುವ—ಎಲೈ, ಪೂಜ್ಯರೇ ! ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನೂ ಸಮ್ಮತಂದೆಯು ರಾಜವಾಸದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಸೋದರನಾದ ಉತ್ತಮನಿಗೇನಾತ್ರ ಯುವರಾಜಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನನ್ನನ್ನು ಆಸಾ ನದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ನೂಕಿದನು. ಈಗ ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮೇಲೆಯೂ ಅನುಗ್ರಹವುಂಟಾಗುವಂತೆಯೂ, ನನಗೂ ಯುವರಾಜ ಪದವಿಯು ಲಭಿಸುವಂತೆಯೂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಂದ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಂಡುಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿರುವೆನು. ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಆತನಿರುವ ಸ್ಥಳವು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ತಮಗೇನಾದರೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ನಾರದ—(ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ) ಮಗುವೇ ! ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ನಿನ್ನಂತಹ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದಾನೇ ? ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ನಿದ್ರಾಹಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಗಲಿರುಳೂ ಈ ಮಹಾರಾಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಆತನನ್ನು

ಧ್ಯಾನಿಸುವುದುತಾನೇ ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಇಂತಹ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನೀನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಾರದು. ನಡೆ. ನಿಮ್ಮ ಪಟ್ಟಣದವರೆಗೂ ನಾನೂ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಬರುವೆನು.

ಧ್ರುವ—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರೇ ! ನಾಸೀ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯಿಂದ ನೊಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಅದಿರಲಿ, ತಮಗೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿರುವ ಸ್ಥಳವು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ದಯೆಯಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋರಡಿ.

ನಾರದ—ಎಲೈ ಮಗುವೇ ! ನಾನೇನೋ ಹೊರಡುವೆನು. ಇಲ್ಲಿ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಇರುವಾಗ ಅವುದಾದರೊಂದು ಘೋರವ್ಯಗವು ಬಂದು ತಿಂದುಬಿಟ್ಟರೇನು ಮಾಡುವೆ ?

ಧ್ರುವ—ಪೂಜ್ಯರೇ ! ನಾನು ನಿರಾಯುಧನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವಿರೋ ? ಇದೊ ನೋಡಿ (ಎಂದು ತನ್ನ ಒಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವನು)

ನಾರದ—(ಸ್ವಗತಂ) ಈ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ರಾಜಸಗುಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದು. ಬಳ್ಳಿದು. ಅವನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ಪ್ರಕಾಶಂ) ಎಲೈ ಮಗುವೇ ! ಎಲ್ಲಿ ಆಯುಧವನ್ನು ಕೊಂಡು ನೋಡುವೆನು (ಎಂದು ಖಡ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡುತ್ತೆ) ಮಗುವೇ ! ಇನ್ನು ನಾನು ಹೊರಡುವೆನು. (ಎಂದು ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವನು)

ಧ್ರುವ—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರೇ ! ನನ್ನ ಆಯುಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗಿ.

ನಾರದ—ನಿನ್ನ ಆಯುಧವು ಯಾವುದು ?

ಧ್ರುವ—ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಖಡ್ಗ.

ನಾರದ—ಇದು ನನ್ನದು.

ಧ್ರುವ—ಪೂಜ್ಯರೇ ! ವೃದ್ಧರಾದ ತಾವು ಹೀಗೆ ಅಸತ್ಯವನ್ನಾಡಬಹುದೇ ? ಈಗತಾನೇ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಪಲಾಪಿಸುತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲ ! ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಡಿ.

ನಾರದ—ಮಗುವೇ ! ವಯಸ್ಸಾದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿಯು ಕಡಮೆಯಾಗಿಹೋಯಿತು, ಆಯುಧವು ನಿನ್ನದೇ ಅಹುದು. ತೆಗೆದುಕೊ, ನನಗೇಕೋ ಬಹಳವಾಗಿ ಹಸಿವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕೆಲವು ಫಲಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವೆಯಾ ?

ಧ್ರುವ—ಪೂಜ್ಯರೇ ! ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕೆಲವು ಫಲಗಳನ್ನು ತಂದಿರುವೆನು. ಅದನ್ನು ತಾವು ಭಕ್ಷಿಸಬಹುದು. (ಎಂದು ತನ್ನ ಒಳಯಲ್ಲಿದ್ದ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವನು)

ನಾರದ—(ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಗತ) ಈ ಬಾಲಕನ ಮನಸ್ಥೈರ್ಯವೂ ಔದಾರ್ಯವೂ ಶ್ಲಾಘನೀಯಗಳಾಗಿರುವುವು. ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಈ ಬಾಲಕನು ಫಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನಲ್ಲ. ಭಾಪು, ಸುನೀತಿಯೇ ! ಭಾಪು ಭಾಪು ! ಇಂತಹ ಗುಣಶಾಲಿಯಾದ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ನೀನೇ ಧನ್ಯ !

ಧ್ರುವ—ಪೂಜ್ಯರೇ ! ಇನ್ನು ಕಾಲಹರಣಮಾಡಲಾಗದು; ನಾನು ಹೊರಡುವೆನು. ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಿ.

ನಾರದ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಲೆದಡಹಿ) ಎಲೈ ಬಾಲಕನೇ ! ಈ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಆಯುಧವನ್ನೂ ನೀನೇ ತೆಗೆದುಕೊ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳಿಗೆ ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿದೆನು. ನಾನೇ ದೇವರ್ಷಿಯಾದ ನಾರದನು; ನಿನಗೆ ಯಾವ ವರಬೀಜಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಕೊ.

ಧ್ರುವ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ) ಪೂಜ್ಯರೇ ! ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ರುವನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರೆ ಸಾಕು.

ನಾರದ—ಮಗುವೇ ! ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವನು. ಅವನಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳವಾವುದಿರುವುದು ? ಆದರೆ ನಿನಗೆ ನಾನು, 'ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರೀ' ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪದೇಶಿಸುವೆನು. ನೀನು ಅನನ್ಯಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಆ ಮಂತ್ರವನ್ನೇ ಪುನಶ್ಚ ರಣೆನಾಡುತ್ತಿರು. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ನಿನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗುವನು. ಇತ್ತ ಬಾ. (ಎಂದು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ) ಮಗುವೇ ! ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪುನಶ್ಚ ರಣೆನಾಡುತ್ತಿರು. ಇದಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು

ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಉಪದೇಶವಾಡಿದ್ದ ಬಲಾ, ಅತಿಬಲಾ, ಎಂಬೆರಡು ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡುವೆನು. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸಾದಿಗಳ ಬಾಧೆಯು ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು ನಡೆ, ಆ ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗೋಣ.

ಧ್ರುವ-ನುಹಾತ್ಮರ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯವಾದಂತೆ. (ಎಂದು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು)

ಶ್ಲೋ|| ಗೋವಿಂದ ! ಸಂಶೋಭಿಪದಾರವಿಂದಾ ! |
 ಗೋವಿಂದ ! ಸಂರಕ್ಷಿತದೇವಬೃಂದಾ ! ||
 ಗೋವಿಂದ ! ನಂದಾಲಯಭಾಗ್ಯಕಂದಾ ! |
 ಗೋವಿಂದ ! ಮಾಂ ಪಾಹಿ ಹರೇ ! ಮುಕುಂದಾ ! ||೫||

(ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

(ಅನಂತರ ವಿದೂಷಕನ ಪ್ರವೇಶ)

ವಿದೂಷಕ—(ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ)

ಕಂ || ಭೊಡವಿಯೊಳಡಿಯಿಡೆ ನೋವುದು |
 ನಡುಗುವುದೆನ್ನೊಡಲಿದೆಲ್ಲ ಮುರೆ ಚಳಿಯಿಂದಂ ||
 ತಡೆಯಲಕ್ಕರೆಂ ದುಃಖನು |
 ನಡವಿಗಿನಾಂ ಬಂದನೇಕೆ ? ಫಡಫಡ ವಿಧಿಯೇ ! ||೬||

ಅಯ್ಯೋ, ಸುರಚಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಈ ಅಡವಿಗೆ ನಾನು ಬರಬಹುದೇ ? ಆ ಧ್ರುವನು ಎಲ್ಲಿರುವನೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಈಗೇನುಮಾಡಲಿ ? ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರುತ್ತಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ನಾನೇ ತಿಂದುಬಿಡಲೇ ? (ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ) ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ನಾನೇನೋ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಶತಾಧಿಕವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯಾದಿಗಳು ದೊರೆಯುವುವು. ಆಬಾಲಕನಿಗೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವರು ಯಾರು ? ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನಿದನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ನೋಡುವೆನು. (ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ) ಇದೋ, ಧ್ರುವನು ಇತ್ತೆಕಡೆಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಕಪ್ಪಗಳೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರವಾದುವು.

(ಅನಂತರ ಧ್ರುವಕುಮಾರನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಧ್ರುವ-ಶೋಭಾ || ನಮೋನಮಸ್ತಾಪಸಪಾಲನಾಯ |

ನಮೋನಮೋ ಗೋಕುಲಮೋಹನಾಯ ||

ನಮೋನಮಶ್ರೀ ಯದುನಂದನಾಯ |

ನಮೋಸ್ತು ನಿತ್ಯಾಯ ಜನಾರ್ದನಾಯ ||೨||

ವಿದೂಷಕ-(ನುಂದೆ ಹೋಗಿ) ಕುಮಾರನೇ ! ಇನ್ನು ನಿನ್ನದೇವತಾ

ಧ್ಯಾನವು ಸಾಕು. ಈಗಲಾದರೂ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬರುವೆಯಾ ?

ಧ್ರುವ-ಆರ್ಯ ಕಪಿಂಜಲನೇ ! ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನನಗಾಗಬೇಕಾಗಿರುವುದೇನು ?

ವಿದೂಷಕ-ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿನಗಾಗಬೇಕಾಗಿರುವುದೇನು ?

ಧ್ರುವ-ಆರ್ಯ ! ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಧ್ಯಾನವೊಂದಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವುದೂ ನನಗೆ ಬೇಡ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಾರನು.

ವಿದೂಷಕ-ಮಹಾರಾಜನು ಬಂದುವೇಳೆ ನಿನಗೆ ಯುವರಾಜಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಬರುವೆಯೋ ?

ಧ್ರುವ-ನನಗೆ ಯುವರಾಜಪದವಿಯೂ ಬೇಡ. ಮಾತಾಪಿತೃಗಳೂ ಬೇಡ. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಧ್ಯಾನವೊಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು.

ವಿದೂಷಕ-ಅಯ್ಯೋ ! ಹುಚ್ಚೇ ! ನಿರಂತರವೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಉಪಚರಿಸುವ ದಾಸದಾಸೀಜನಗಳಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿ, ರುಜೆರುಜೆಯಾದ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಪಕ್ಷಾನ್ನಗಳನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತೆ ರಾಜವಾಸದಲ್ಲಿ ಹಂಸತೂಲಿಕಾತಲ್ಪದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಘೋರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಕ್ಕುಲಿ, ಕಡುಬು, ಇವುಗಳ ವಾಸನೆಯನ್ನಾದರೂ ಅರಿಯದೆ, ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತೆ ಕಪ್ಪಪಡುವೆಯಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನಗಿಂತ ಮೂಢರಾದವರು ಯಾರಿರುವರು. ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ “ ನಾರಾಯಣಾ ! ನಾರಾಯಣಾ ! ” ಎಂದು ಹಲ್ಲಿರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಿನಗಾಗುವ ಫಲವೇನು ? ನಡೆ. ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ.

ಧ್ರುವ-ಆರ್ಯ ಕಪಿಂಜಲನೇ ! ನಿನ್ನ ವ್ಯರ್ಥಾಲಾಪನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ನಾನಂತೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನೂ ನನ್ನೊಡನೆಯೇ ಇರುವೆಯಾದರೆ ನಿನಗೂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ದರ್ಶನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಸುವೆನು.

ವಿದೂಷಕ—ಸಾಕು. ಸಾಕು. ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗದಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ವ್ಯಸನವಿಲ್ಲ, ಬೇಕಾದರೆ ನೀನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಾ; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬಿಡು; ನಾನೇನೋ ಹೊರಟುಹೋಗುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಚಕ್ರವೃತ್ತನು ಈ ಭಕ್ತ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿರುವಳು. ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ.

ಧ್ರುವ—ಆರ್ಯ ಕಪಿಂಜಲನೇ! ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ನಡೆದುಬಂದು ಆಯಾಸ ಪಟ್ಟಿರುವೆಯಾದುದರಿಂದ ನೀನೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸು. ನನಗೆ ಬೇಡ.

ವಿದೂಷಕ—ನನ್ನ ಯೋಚನೆಯು ಹಾಗಿರಲಿ. ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದೊಡನೆಯೇ ಪುಸ್ತಕವಾದ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವೆನೆಂದು ಸುರುಚಿಯು ವಾಗ್ದಾನಮಾಡಿರುವಳು. ಈಗ ನೀನು ಈ ಭಕ್ತ್ಯಗಳನ್ನೂ ವಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊ.

ಧ್ರುವ—ಎಲೈ! ನನಗೆ ಹಸಿವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳು ನನಗೆ ಬೇಡ.

ವಿದೂಷಕ—ಅಯ್ಯೋ ಮೂಢ! ಭಕ್ತ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಬೇಡವೆನ್ನುವೆಯಾ? ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಚೀನಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಯಾರೇನುಮಾಡುವರು ಬೇಕಾದರೆ ತೆಗೆದುಕೊ; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬಿಡು. ಆಗಲೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗುತ್ತಬಂತು. ಇನ್ನು ನಾನು ಹೊರಡುವೆನು. (ಎಂದು ಭಕ್ತ್ಯಾದಿಗಳ ಗಂಟನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಸುಟು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ಧ್ರುವ—ನನಗೆ ಈ ಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಾಗಬೇಕಾದುದೇನು? ಇದಿರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಆ ಗುಹೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ನಾರದರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

(ಅನಂತರ ದುರೋದರನ ಪ್ರವೇಶ.)

ದುರೋದರ—ಅಯ್ಯೋ! ಆ ಹಾಳಾದ ಧ್ರುವನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಸಾಕಾಯಿತು. ಅವನಲ್ಲಿರುವನೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಬಿಸಿಲಾದರೋ ಕ್ಷಣೇ ಕ್ಷಣೇ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು. ಹಸಿವಂತೂ ಸಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗೇನುಮಾಡಲಿ? (ಎಂದು ಮುಂದೆಬಂದು) ಇನೋ, ಆ ನೀಚನು ಗುಹೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವಿತುಕೊಂಡನು. ವೊದಲುಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು

ಸಂಹರಿಸಿ ಬಳಕೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕುವೆನು. (ಎಂದು ಅಡಿಯಿಟ್ಟು) ಇದೇನು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಬಂದು ಗಂಟು ಬಿದ್ದಿರುವುದು! (ಎಂದಾಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೋಡಿ) ಆಃ, ನನ್ನ ಅವೃಷ್ಟವೇ! ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ದೊರೆತವಲ್ಲ! ಈ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಇವು ಲಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? (ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ) ಧ್ರುವನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಾಗ ತಂದಿರಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗಿರುವನು. ಬಳ್ಳೇದ, ಅವನು ಬರುವುದರೊಳಗಾಗಿ ನಾನಿದನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. (ಎಂದು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವನು.)

(ಆಗ ವಿದೂಷಕನೂ ಕುಮುದಿನಿಯೂ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ವಿದೂಷಕ—ಕುಮುದಿನಿ! ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸುರುಚಿಯು ಕೊಟ್ಟ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳು ವಿಷಮಿಶ್ರವಾದವುಗಳೇ?

ಕುಮುದಿನಿ—ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿರು. ತಾನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುವುದು.

ವಿದೂಷಕ—ಈ ದುರೋದರನು ಧ್ರುವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬಂದಿರುವನೆಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದುದೇನೋ ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು ಆದರೆ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳ ವಿಷಯವೂ ಸ್ವಲ್ಪಸಂದೇಹವಾಗಿರುವುದು. ಅದೂ ನಿಶ್ಚಯವಾದರೆ ನೀನೇ ಸರಸ್ವತಿಯೆಂದು ಬಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಕುಮುದಿನಿ—ಕೂಗದೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿರು.

ದುರೋದರ—ಭಾವು ಭಾವು! ಈ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳು ಬಹುರುಚಿಯಾಗಿರುವುವು. ಆ ಹೆತುಭಾಗ್ಯನಾದ ಧ್ರುವನಿಗೆ ಇಂತಹ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಯೋಗವೆಲ್ಲಿರುವುದು?

ವಿದೂಷಕ—(ಸ್ವಗತಂ) ಅಯ್ಯೋ ಇವನು ಮಾಡುವ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೂ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರುತ್ತಿರುವುದು.

ದುರೋದರ—(ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು) ಇದೇಕೆ? ನನಗೆ ತಲೆಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವುದು? ಕಣ್ಣುಗಳು ಮುಚ್ಚಿಹೋದುದೇಕೆ? ಬಹುದೂರ ನಡೆದು ದಣಿದಿರುವುದರಿಂದ ಫೀಗಾಗಿರಬಹುದು.

ಕುಮುದಿನಿ—ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ ಧ್ರುವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಇವನಿಗೆ ಹೀಗಾಗುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ?

ವಿದೂಷಕ—ಕುಮುದಿನಿ! ಆ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಷವನ್ನು ಬೆರೆಸಿದ್ದು ನಿಶ್ಚಯವೇ ಸರಿ. ದುರೋದರನು ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿರುವನು.

ದುರೋದರ—ಇದೇಕೆ ಬಹುಸಂಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಸಮಾಪದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆ ಕೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಜಲಪಾನಮಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವೆನು (ಎಂದೆದ್ದು ಕಾಲೆಳೆದು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

ವಿದೂಷಕ—ಹೋಗು ಹೋಗು, ತಿರುಗಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮೇಲಕ್ಕೆಳದಂತೆ ಮಲಗು.

ಕುಮುದಿನಿ—ಎಲೈ! ಇತ್ತನೋಡು; ಆ ದುಷ್ಟನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು. ಇನ್ನವನ ಕಳಂಕಪೂರಿತವಾದ ಹೆಸರು ತೊಡೆದುಹೋಯಿತು.

ವಿದೂಷಕ—ಕುಮುದಿನಿ! ಈ ದುರೋದರನು ಧ್ರುವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂಬುದನ್ನೂ, ಸುರುಚಿಯು ಧ್ರುವನಿಗೆ ಕೊಡೆಂದು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳು ವಿಷಮಿಶ್ರವಾದುವುಗಳೆಂಬುದನ್ನೂ ನೀನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದೆ ?

ಕುಮುದಿನಿ—ಎಲೈ! ಸುರುಚಿಯ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯಾದ ಕುಲಪಾಲಿಕೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು.

ವಿದೂಷಕ—ಆ ಕುಲಪಾಲಿಕೆಯು ನಿನಗೆ ಆಪ್ತಳೇ? ನೀನೂ ಅವಳೂ ನಿರಂತರವೂ ಕಲಹವಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಲ್ಲ !

ಕುಮುದಿನಿ—ಆರ್ಯ! ಅದೆಲ್ಲವೂ ಕಪಟಕಲಹವಲ್ಲದೆ ನಿಶ್ಚಯವಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಕುಲಪಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಸುನೀತಿಯ ಕಡೆಯವಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಸುರುಚಿಯು ದೂರವಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ನನಗೀ ರಹಸ್ಯವಾವುದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ವಿದೂಷಕ—ಎಲೆ ಕುಮುದಿನೀ! ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಬಹುಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು. ಸುರುಚಿಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೀನು ಮಾಡಿರುವ ಭೇದೋಪಾಯವನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿದೆನು. ಇಂದಿನಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸರಸ್ವತಿಯೆಂದು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವೆನು.

ಕುಮುದಿನಿ—ನೀನು ಈ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಲಾಗದು.

ವಿದೂಷಕ—ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ.

ಕುಮುದಿನಿ—ಹಾಗಾದರೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡು.

ವಿದೂಷಕ—ಎಲೈ! ಅರಣ್ಯಾಭಿಮಾನದೇವತೆಗಳರಾ! ಆದಿತ್ಯಾದಿ ನವಗ್ರಹಗಳರಾ! ಭೂತಪ್ರೇತಪಿತೃಕಾಂಡಿಗಳರಾ! ನೀವುಗಳೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಈ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಇಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಕುಮುದಿನಿಯನ್ನು ಸರಸ್ವತಿಯೆಂದೊಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. (ಎಂದು ಕೂಗುವನು.)

ಕುಮುದಿನಿ— ಇನ್ನು ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಈಗ ನನಗೆ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಿರುವುದು.

ವಿದೂಷಕ—ಅದೇನು ಹೇಳು.

ಕುಮುದಿನಿ—ಯೋಗಗಳೆಷ್ಟು?

ವಿದೂಷಕ—ಎರಡು.

ಕುಮುದಿನಿ—ಅವು ಯಾವುವು?

ವಿದೂಷಕ—ವಿಯೋಗ, ಸಂಯೋಗ.

ಕುಮುದಿನಿ—(ನಗುತ್ತ) ಅದಾಯಿತು. ಕರಣಗಳೆಷ್ಟು?

ವಿದೂಷಕ—ಅದೂ ಎರಡೇ. ಅಂತಃಕರಣ, ನಾಮಕರಣ.

ಕುಮುದಿನಿ—ಇದು ಮತ್ತೂ ಚೆನ್ನಾಯಿತು. ಇನ್ನು ವಾರಗಳ ಗತಿಯೇನು?

ವಿದೂಷಕ—ಅದೂ ಎರಡೇ. ತಳವಾರ, ಜನಿವಾರ.

ಕುಮುದಿನಿ—(ನಗುತ್ತ) ಜ್ಯೋತಿಷದಲ್ಲಿಯೂ ನೀನು ಅದ್ವಿತೀಯ ಪಂಡಿತನೆಂಬುದು ಈಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು.

ವಿದೂಷಕ—ಎಲೆ ಕುಮುದಿನಿ! ಬ್ರಹ್ಮನ ಔರಸಪುತ್ರನಾದ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಿರುವ ವಿದ್ಯೆಯಾವುದು?

ಕುಮುದಿನಿ—ಎಲೈ! ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ತಾಯಿ. ನೀನು ನನಗೆ ಪುತ್ರ.

ವಿದೂಷಕ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಎಲೆ ತೊತ್ತಿನ ಮಗಳೇ! ಮಹಾ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ನನಗೆ ನೀನು ತಾಯಿಯೋ ? ಶ್ರೀರಾಮನು ತಾಟಕೆಯನ್ನು ಕೊಂದಂತೆ ಈಗಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿಬಿಡುವೆನು.

(ಎಂದು ದಂಡವನ್ನೆತ್ತುವನು.)

ಕುಮುದಿನಿ—ಎಲೈ, ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು. ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

ವಿದೂಷಕ—ನೀನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳುವುದೋ ? ಚೆನ್ನಾಯಿತು. ನಾನೇ ಹೇಳುವೆನು. ನೀನು ಕೇಳಬೇಕು.

ಕುಮುದಿನಿ—ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಈಗ ಹೇಳು ; ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಔರಸಪುತ್ರನಹುದೋ ಅಲ್ಲವೋ ?

ವಿದೂಷಕ—ಅಪುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನು ?

ಕುಮುದಿನಿ—ನಾನು ಸರಸ್ವತಿಯೆಂದು ನೀನೊಪ್ಪಿರುವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ?

ವಿದೂಷಕ—ನೀನು ಸರಸ್ವತಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವೆನು.

ಕುಮುದಿನಿ—ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಸರಸ್ವತಿಯೂ ಪತಿಪತ್ನಿಯರಲ್ಲವೇ ?

ವಿದೂಷಕ—ಅಹುದು.

ಕುಮುದಿನಿ—ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಗನು ಸರಸ್ವತಿಗೂ ಮಗನಲ್ಲವೆ ? ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಮಗನೆಂದು ಕರೆದೆನು.

ವಿದೂಷಕ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಆಃ ಎಲೆ ದಾಸೀ ! ಏನು ಹೇಳಿದೆ ?

ಕುಮುದಿನಿ—ಎಲೈ, ದಾಸೀಪುತ್ರನೇ ! ಯಥಾರ್ಥವನ್ನೇ ಹೇಳಿದೆನು.

ವಿದೂಷಕ—ಎಲೆ ಕುಮುದಿನಿ ! ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಔರಸಪುತ್ರನಲ್ಲ.

ಕುಮುದಿನಿ—ಇದರೆ ಮತ್ತಾರು ?

ವಿದೂಷಕ—ಧೂಳಿಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಮದಕರಿಣಿಯಂತೆ ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಮಹಾ ವಿಷ್ಣು ವಿನ ಚಕ್ರದಂತಿರುವ ಬಿಚ್ಚೋಲೆಗಳ ಭಾರವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ತೂಗಾಡುವ ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಮನೋಹರೆಯಾದ ನೆನ್ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯ ಸರ್ವಸ್ವನೆಂದು ತಿಳ.

ಕುಮುದಿನಿ—ಇದು ಬಪ್ಪತಕ್ಕು ದಾಗಿರುವುದು,(ಎಂದು ಮುಂದೆನೋಡಿ)
ಇದೇನು ನೋಡವಿಲ್ಲದೆ ಮಳೆಗರೆಯುತ್ತಿರುವುದು !

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಕಂ|| ಒಲವಿಂ ನಿವೆಯ ಭಕ್ತಿಗೆ |

ಜಲಜಾಂಬಕನಿಂದು ಮೆಚ್ಚುತೀ ಕಾವನದೊಳೆ ||

ಎಳಸಿಪ್ಪಂಮೈದೋರಲೆ |

ಭಳಿರೇ! ಧ್ರುವ! ನೀನೆ ಜಗದೆ ಧವ್ಯಂಧವ್ಯಂ ||೧||

ಕುಮುದಿನಿ-(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ) ಎಲೈ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯ ಸರ್ವಸ್ವನೇ !
ಧ್ರುವಕುಸಾರನ ತಪಃಸ್ತಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ
ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಾಗುವನೆಂದು ನೂಜಿಸಿ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು
ಕರೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಆಮದರಿಂದ ನಡೆ; ನಾವೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ.

ವಿದೂಷಕ—ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ (ಎಂದು ಕುಮುದಿನಿಯೊಡನೆ ಹೊರಟು
ಹೋಗುವನು.)

(ಅನಂತರ ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಗಗನದಲ್ಲಿ
ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ಹರಿಸ್ಕರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಧ್ರುವಕುಸಾರನ ಪ್ರವೇಶ.)

ಧ್ರುವ—ಶ್ಲೋ || ನಾರಾತಿಜಾರಮಣ ಧೀರಾಳಿವಂದಿತ ಗಭೀರಾತ್ಮ

ದಿವ್ಯಸುಗುಣಾ |

ನಾರಾಯಣೇಪ್ಸಿತದನಾರಾಯಣೇಪ್ಸಿತದನಾರಾಯಣಾಬ್ಜಚರಣಾ ||

ವೀರಾಹಿವೈರಿಗತಿ ರಾರಾಜಿತಾಸುರವಿದಾರಾನತಾವಳಿವಿಭೋ |

ನಾರಾಯಣೇಪ್ಸಿತದನಾರಾಯಣೇಪ್ಸಿತದನಾರಾಯಣತ್ವಮವಭೋ||೨||

ಎಲೈ, ಭಕ್ತಪರಾಧೀನನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ! ಬಹುಕಾಲ
ದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪಾಪಿಯಾದ ನನಗೆ ನೀನು ಬೇರೆ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ನನಗೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಾಗುವೆಯೆಂದು
ಪೂಜ್ಯರಾದ ನಾರದರು ಹೇಳಿದರಲ್ಲಾ. ನನ್ನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವಶದಿಂದ ಅವರ
ಮಾತೂ ಸುಳ್ಳಾಯಿತೇ ? ಅಥವಾ ಅವರಮಾತು ನಿಶ್ಚಯವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ
ನನ್ನ ದುಷ್ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಯಾರೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು? (ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು)

ಕಂ|| ತಿಳಿಯೆಂ ದುಷ್ಕೃತಸುಕೃತಂ |

ಗಳನೆಲೆಕಾರುಣ್ಯಸಿಂಧು ಕಮಲದಳಾಕ್ಷಾ ||

ಚಲವೇಕೆನ್ನೊಳಗೀಪರಿ ।

ವಲವಿಂಮೈದೋರು ಕಾಲಹರಣಮಿದೇಕೈ ||೩||

ಆ! ಇನ್ನೂ ನಿನಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ದಯೆಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲವೆ? ಛೇಛೇ. ಇನ್ನೀ ಕೆಟ್ಟ ಪ್ರಾಣವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಾಗದು. ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಅಸಹ್ಯನಾಗಿ, ಹುಟ್ಟಿದ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ರಾಜವಾಸದಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕೃತನಾಗಿ, ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವೆಂಚಿತನಾಗಿರುವ ಧ್ರುವನೇ! ನಿನ್ನ ಕೆಟ್ಟಬಾಳನ್ನು ಸುಡು. ಇನ್ನು ಬದುಕಿ ಫಲವೇನು? (ಎಂದು ಸಮಾಪದ ಲಿದ್ದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ತನ್ನ ಕೊರಲಬಳಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ)

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಕಂ|| ಎಲೆತರಳ! ದುಡುಕಲಾಗದು ।

ಸಲಿಸಿದವೆಂ ನಿನ್ನ ಬಯ್ಯೆಯೆಲ್ಲ ಮನೀಗಳ್ ||

ಇಳೆಯೊಳ ಯೋಗಿಜನಾಳಿಗು ।

ಮಳವಲ್ಲದ ವನ್ನ ರೂಪಮಂ ನಿರುಕಿಸು ನೀಂ ||೪||

ಎಲೈ, ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರನಾದ ಧ್ರುವನೇ! ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿದೆನು. ನಿನ್ನ ಬಯಕೆಯೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸು; ನೆರವೇರಿಸುವೆನು.

ಧ್ರುವ—(ಗೆಗನದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು ನೋಡಿ, ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಡುಗುತ್ತೆ) ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೊಂದೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಈಗ ನನ್ನನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಎಲೈ, ಬಾಲಕನೇ! ನಿನ್ನಿಂದ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಉಪಕಾರವು ಬಹಳವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬಿಡು. ಮಾಹಿಷ್ವತೀನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ನಿನಗೆ ಯುವರಾಜಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವಂತೆ ನಾರದನಿಗಾಜ್ಞಾಪಿಸುವೆನು.

ಧ್ರುವ—ಎಲೈ, ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನನಗೆ ನಿನ್ನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯೊಂದಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯ ಕೋಶಾದಿಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಯುವರಾಜ

ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ನನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ಉತ್ತಮನಿಗೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಎಲೈ, ಬಾಲಕನೇ! ಮಾಹಿಷ್ಮತೀನಗರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಮ್ಮನೂ ನಿನ್ನ ಬಲತಾಯಿಯೂ ಇಬ್ಬರೂ ಮೃತರಾದರು, ನೀನು ಬೇಡವೆಂದರೆ ಆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು.

ಧೃವ-ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನೀನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಾದರೆ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಕೊರತೆಯಾಗುವುದು? ನಮ್ಮ ಬಲತಾಯಿಯನ್ನೂ ನನ್ನ ತಮ್ಮನನ್ನೂ ಬದುಕಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಎಲೈ ಭಕ್ತನೇ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಜನನೀಜನಕರಿಬ್ಬರೂ ಇತ್ತಕ್ಕಡೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ನಾರದನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿನಗೊಂದು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಡುವನು. ಅವರೊಡನೆ ನೀನು ಸುಖವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರು.

ಧೃವ-ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! (ಎಂದು ನೋಡಿ) ಇದೇನು! ಶ್ರೀಮನ್ಮಾ ರಾಯಣನೆಲ್ಲಿ ಹೋದನು! ಆ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಮರೆಗೊಳಿಸಿದೆ. ಪಾಪಿಯಾದ ನನಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡು. (ಎಂದು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು)

ಕಂ|| ನಾರಾಯಣ! ಮೈದೋರೈ |

ನೀರೇರುಹವಯವ! ಮಾತನಾಡ್ಯದೇವಾ ||

ಈರೀತಿಯೊಳೇಕೆನ್ನಂ |

ಚೀರಡಿಸುವೆ? ಶಾರಿ! ಕೈಟಭವೈರೀ! ||೫||

(ನಾರದನ ಪ್ರವೇಶ)

ನಾರದ-ಶ್ಲೋಕ || ಗೋಪೀಬಾಲಂ ಗೋವಿಂದಂ |

ತಾಪಸಪಾಲಂ ಗೋವಿಂದಂ ||

ಕರುಣಾಶೀಲಂ ಗೋವಿಂದಂ |

ಕಮಲಾಲೋಲಂ ಗೋವಿಂದಂ ||೬|| ಭಜರೇ! ಮಾವಸ-

ಧ್ರುವ—ಮಹನೀಯರಿಗೆ ವಂದಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು.)

ನಾರದ—ಮಗುವೇ ! ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದೆಯಾ ?

ಧ್ರುವ—ಪೂಜ್ಯರೇ ! ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನೊಡನೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಂದರ್ಶನವೇನೋ ಆಯಿತು.

ನಾರದ—ಮಗುವೇ ! ನನ್ನಿಂದ ನಿನಗೆ ಮತ್ತೇನಾಗಬೇಕು ?

ಧ್ರುವ—ನಮ್ಮ ಜನನೀಜನಕರನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದಪೇಕ್ಷಿಸುವೆನು.

ನಾರದ—ಇದೋ, ಅವರೇ ಬರುತ್ತಿರುವರು.

(ಅನಂತರ ಸುನೀತಿಯೊಡನೆ ಉತ್ತಾನಪಾದನೂ ವೃದ್ಧಕಂಚುಕಿಯಾದ ಸಾರಸ್ವತನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಉತ್ತಾನಪಾದ—ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ ವಂದಿಸುವೆನು.

ನಾರದ—ಎಲೈ ರಾಜನೇ ! ಜಯಶೀಲನಾಗು

ಸುನೀತಿ—ಮಹನೀಯರಿಗೆ ವಂದಿಸುವೆನು.

ನಾರದ—ವತ್ಸೇ ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ; ಇದೋ, ಕೃತಾರ್ಥನಾದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನು.

ಸುನೀತಿ—(ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಧ್ರುವನನ್ನಪ್ಪಿಕೊಂಡು)

ಕಂ || ತವಯಾಶ್ಲೇಷದ ಸೊಗಮದು |

ತನುವಂ ಮಿಗೆ ಮರೆಯಿಸಿತ್ತು ಬಗೆವೊಡಜಗದೊಳು ||

ಎನೆಗೆ ಪಡಿಯೆನಿಸಿ ತೋರುವ |

ವನಿತೆಯದಾರು ? ಧನ್ಯೆಯಾದನೆಲೆತನುಜಾತಾ || ೭ ||

ಮಗುವೇ ! ನಿನ್ನ ಸ್ವರ್ಣಸುಖವನ್ನು ಆರ್ಯಪುತ್ರನೂ ಹೊಂದಲಿ.

ಉತ್ತಾನ—ಮಗುವೇ ಪಾಪಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಿರು. ಆ ದುಷ್ಟಳಾದ ಸುರುಚಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು.

ನಾರದ—ಎಲೈ ! ಉತ್ತಾನಪಾದನೇ ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದು. ಅವರವರ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತಕರ್ಮವಿಶೇಷವೇ ಕಾರಣವಲ್ಲವೆ !

ಉತ್ತಾನ— ಆ ದುಷ್ಟಳೂ ಅವಳ ಮಗನೂ ನಿರ್ನಾಮರಾಗಿ ಹೋದರು.

ನಾರದ—ಮಹಾರಾಜನೇ ! ಗುಣಶಾಲಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಮಗನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿಂದ ವರವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವನು.

ಧ್ರುವ—ಪೂಜ್ಯರೇ ! ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನನ್ನೂ ತಮ್ಮನನ್ನೂ ನೋಡಬೇಕೆಂದಪೇಕ್ಷಿಸುವೆನು.

ನಾರದ—ವತ್ಸ ! ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. (ಏಂದು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನಿಸುವನು.)

(ಕಾಡೆಲ್ಲವೂ ರಾಜಭವನವಾಗುವುದು; ವಿದೂಷಕಕುಮುದಿನಿ ಯರೂ, ಉತ್ತಮ ಸುರುಚಿಯರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವರು.)

ಉತ್ತಾನ—ಆ ! ಮಹಾತ್ಮರ ತಪಃಪ್ರಭಾವವು ವರ್ಣನಾತೀತವಾಗಿರುವುದು.

ನಾರದ—ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಬಲತಾಯಿಯೂ ಉತ್ತಮನೂ ಸೆಜೇವರಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವರು. ನಿನಗೆ ಮತ್ತಾವ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಸಫಲಮಾಡಲಿ ?

ಧ್ರುವ—ಪೂಜ್ಯರೇ ! ಇದಕ್ಕಿಂತ ನನಗೆ ಮತ್ತಾವ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ?

ವೃ || ಜವಕವಮಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಜವಯಿತ್ರಿಸಮಂತೆಡಯಾದಳತ್ತಿ ಮೇ ।
 ಣಮಜನುಮಾತನಾಜವನಿಯುಂ ಮಿಗೆ ಜೀವಿಸಿದರ ಧರಿತಿ ಯೊಳು ॥
 ವನರುಹನೇತ್ರನೊಲೈಯೊದವಿತು ಭವತ್ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂ ।
 ಮುನಿವರಶೇಖರಾ ! ಬಯಸಲಿಂಪೆರತಾವುದು ಬಯ್ಯೆಯಿರ್ಪುದೈ ॥೪॥

ಆದರೂ ಇದೊಂದನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು,

॥ ಭರತವಾಕ್ಯಂ ॥

ಧರೆಯಂ ಧರ್ಮದಿನಾಳೆ ಪುಣ್ಯಚರಿತಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭೂಪಾಲಕಂ |
ನಿರತಂಶಿಷ್ಯರಿವಂದದೊಳ್ವೆಳಸಿನಿಂ ರಾಜಿಕ್ಕೆ ಕಾಣಾರ್ಣವಕಂ ||
ಮೆರೆವೀಸತ್ಯತಿಯೊಪ್ಪುತಿರ್ಕೆ ಸೊಗಸಿಂದಾಚಂದ್ರಮಾತಾರಕಂ |
ಹರಿಸಂತೋರುಗೆ ಕೇರಿಕೇರಿಗಳೊಳುಂ ಕೈಗಾಯ್ಗೆ ಪದ್ಮಾಂಬಕಂ ||೪೮||

(ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು.)

ಇಂತಿದು

ಧ್ರುವಮನೋರಥವೂರಣಮೆಂಬ

ಐ ದ ನೆ ಯ ಂ ಕ ಂ

